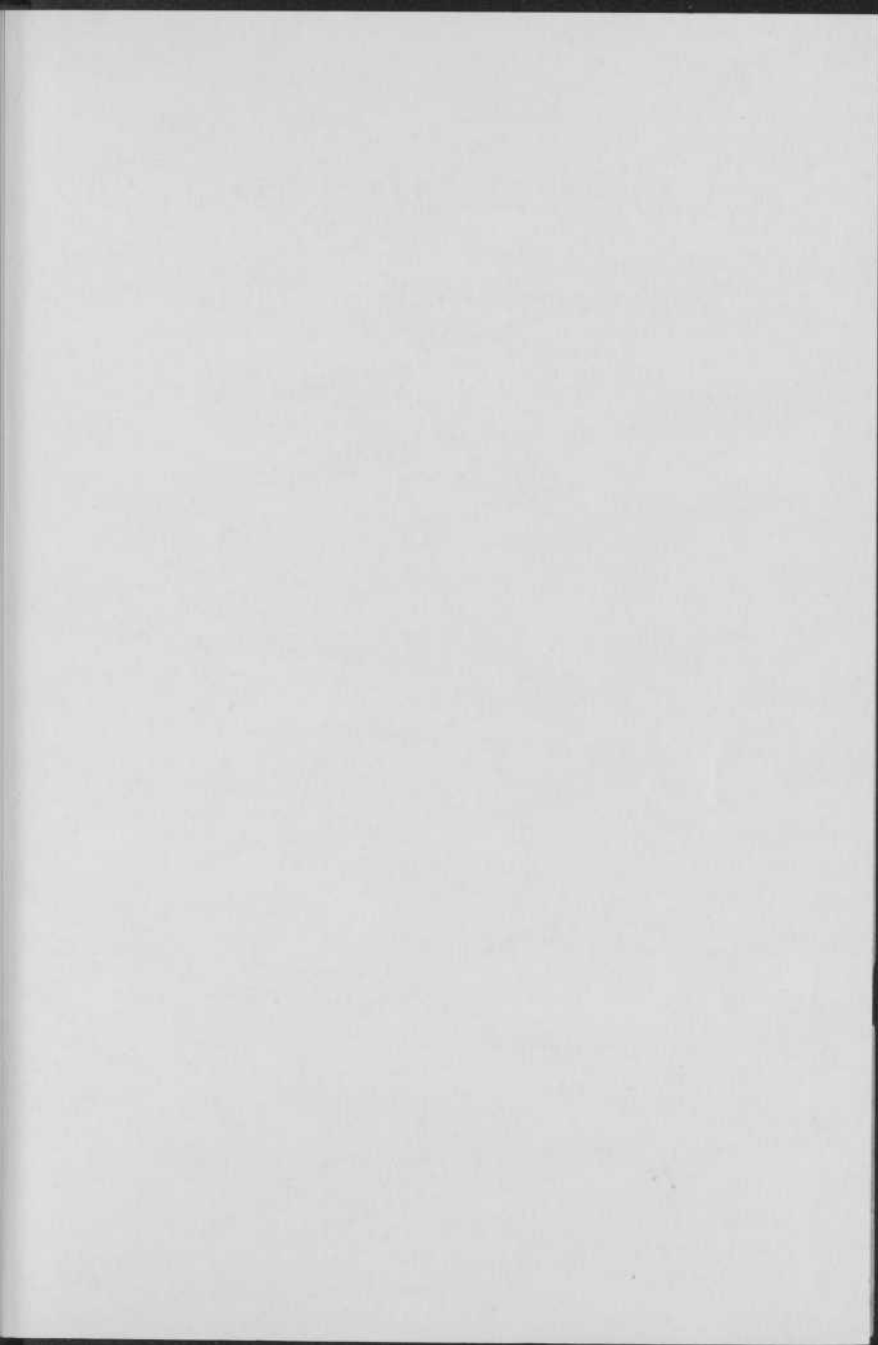

MCE
994

MCE
994

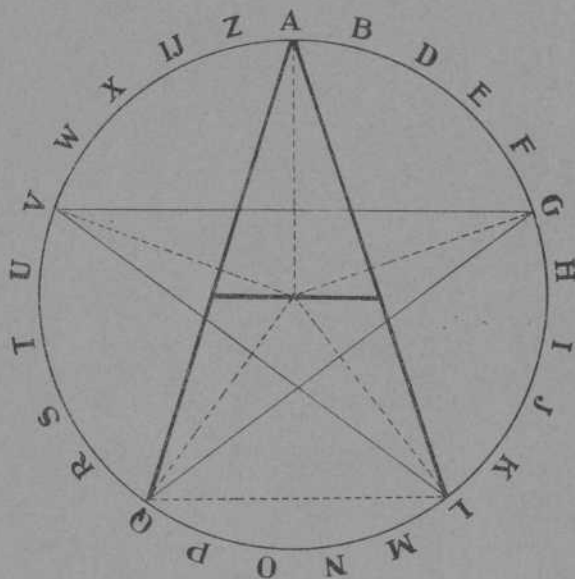
DE TOOVER-TEEKENS ONZER TAAL

OF

DE OKKULTE GRONDSLAG VAN ONS ALFABET

DOOR

P. PIETERS JR.

1926

P. PIETERS JR.

NASSAUKADE 366

AMSTERDAM

Koninklijke Bibliotheek
's-Gravenhage

in bruikleen van de
Theosofische Vereniging
Nederland

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

1072 4109

DE TOOVER-TEEKENS ONZER TAAL,
OF
DE OKKULTE GRONDSLAG VAN ONS ALFABET.

(TWEË VOORDRACHTEN).

En het Woord is vleesch geworden, en
heeft onder ons gewoond, en wij hebben
zijne heerlijkheid aanschouwd....

Johannes 1 vers 14.

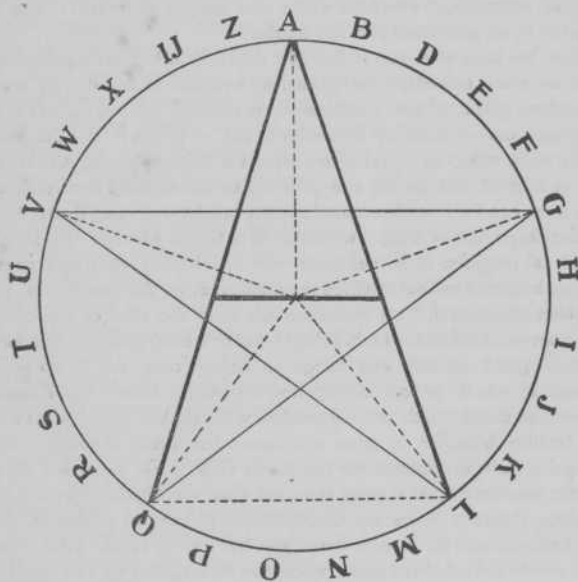

FIG. 1.

Zooals is aangekondigd, zal ik heden tot u spreken over de toover-
teekens onzer taal, en ik wil in deze voordrachten trachten aan te toonen
den okkulten grondslag van ons alfabet. Naast de letterklanken van
het *gesproken* woord, wil ik u leeren verstaan de "stille spraak", welke

er uitgaat van de letterteekens, waardoor dat woord *schriftelijk* wordt voorgesteld.

Terwijl ik hier zoo vóór u sta, gaan mijn gedachten onwillekeurig een dertigtal jaren terug naar den tijd, toen ik als jong onderwijzer voor het eerst voor een klasse van jeugdige kinderen werd geplaatst. Zij waren de leerlingen, gekomen om de allereerste beginselen te leeren van het A. B. C., en ik was de meester, aangewezen om, zooals men dat wel eens noemt, zonder zelf ook maar het geringste besef te hebben van de diepzinnige waarheid welke men daarbij uitspreekt: „*hen in te wijden in de geheimen van het alfabet*”.

Gelijk het toen was, zoo is het ook thans. Ik hoop dat niemand uwer zich er door beledigd zal gevoelen, wanneer ik zeg dat gij, waarde hoorders, gelijk zijt aan een klasse van jeugdige scholieren, hier samengekomen om — maar nu in hooger zin — in het A. B. C. te worden onderricht, waarvan gij zelfs de allereerste beginselen nog niet kent. En op gevaar af dat ge mij van gebrek aan nederigheid beschuldigen of mij voor een verwaanden schoolmeester houden zult, mag ik niet nalaten te verklaren, dat ik voor u wil trachten te zijn de Meester,¹⁾ die u inderdaad zal *inwijden* in de *geheimen* van het Alfabet; die u de verborgen schoonheden er van zal trachten te ontsluiten, en die daarbij zijn voorbeelden voornamelijk zal ontleenen aan onze zoo rijke en schoone, ons allen zoo welbekende en toch, helaas! veel te weinig gekende moedertaal. Het is, gelijk gij ziet, een hooge en heilige taak, die ik op mij heb genomen, en ik gevoel mij op het oogenblik, zooals een Roomsch-Katholiek priester zich moet gevoelen, wanneer hij, op het punt staande het Heilig Misoffer te gaan opdragen, den dienst aanvangt met de woorden: „Ik zal opgaan tot het altaar Gods”. Of — en het vervolg mijner voordracht zal u doen zien, dat deze vergelijking hier nog beter op haar plaats is — als een Germaansche priester of priesteres, die in het heilige woud de Runen werpt van het lot, en uit de wijze waarop de gewijde letterteekens nedervallen, aan de vergadering van vrije Bataven den wil der Godheid verkondigt.

¹⁾ In tegenstelling met den meester (met een kleine *m*) die aan de kindertjes het A. B. C. onderwees, kan ik dit woord hier niet anders dan met een hoofdletter schrijven. Natuurlijk is het hier niet bedoeld in de beteekenis die het in de theosofische literatuur gewoonlijk heeft. Overigens bedenke men, dat bijv. ook een Meester in de Rechten zijn titel met een kapitale letter schrijft.

Er bestaat wel eenige overeenkomst tusschen hetgeen de Katholieke priester doet en datgene wat ik, naar het voorbeeld der Germaansche priesteres, wier leerling ik ben en die mij haar geheimen in het oor heeft gefluisterd, hedenavond zal verrichten — een overeenkomst, die niet alleen den uiterlijken vorm betreft.

De priester neemt brood en wijn, maakt er het teeken des kruises over, spreekt er de u allen bekende konsekratiewoorden over uit, en ziet . . . het wonder is geschied! Het eerst ongewijde brood en de wijn zijn op geheimzinnige wijze veranderd in het lichaam en het bloed des Heeren; stoffelijke spijs en drank zijn omgezet in voedsel voor de ziel. Dit is het groote Wonder, dat buiten het bereik der zinnen gelegen is, en derhalve door geen sterveling kan worden doorgrond. Gij kunt er aan gelooven of niet — maar het zal altijd een Mysterie blijven, ook voor hem die er wel in gelooft; en niet alleen voor den leek, maar ook voor den priester die er de bewerker van is.

Het wonder nu, dat ik voor uw oogen zal volbrengen, bestaat in het volgende:

Ik zal op het bord de letters schrijven van het *profane*, d.w.z. van het *gewone* of *ongewijde* alfabet, dat evenwel ook reeds in dien toestand — gelijk daar straks het brood — een werkelijk Godsgeschenk, een gave des Hemels is. Zooals gij allen weet, bestaat het uit 26 lettertekens, naast elkander geplaatst in een vaste, onveranderlijke volgorde. Wat ziet gij, als gij er naar kijkt? Niets anders dan een aantal rechte strepen en eenige gebogen of kromme lijnen. En wat verneemt uw oor, wanneer gij u inspant om naar hen te luisteren? Niets, volstrekt niets, zij zijn stom als het graf!

Welnu, ik zeg u dat gij noch zien, noch hooren kunt; dat gij niet in staat zijt u van hun werkelijken aard ook maar de flauwste voorstelling te vormen. Want om te kunnen volgen hetgeen ik u verder te zeggen heb, dient gij eerst goed te begrijpen, dat deze 26 letters alle *levende wezens* zijn, wezens van vleesch en bloed als gij en ik; ¹⁾ 26 speelsche en dartele kinderen, die samen één enkel gezin uitmaken, één levend organisme vormen. Evenals de kinderen der menschen, zijn zij allen verschillend van

¹⁾ Dit is volstrekt niet zoo vreemd, als het op het eerste gezicht wel schijnt. Men vergelijk hiermede slechts, wat o.a. Willem Kloos reeds gezegd heeft over het woord: "Ja, de woorden waren voor ons niet langer abstrakte, leegte dingen, maar levende wezens die wij voelden, en de essentie van ieder woord sterk voelend, gingen wij beter schrijven". (E. d'Oliveira Jr., *De mannen van '80 aan het woord*, blz. 39).

aanleg en karakter, en evenals bij dezen is hun innerlijke geaardheid in mindere of meerdere mate in hun uitwendig voorkomen uitgedrukt. 't Is waar, wanneer gij ze daar zoo stijf en deftig naast elkaar ziet staan in de rij, als soldaten in 't gelid, als "dooie dienders" gelijk de volksmond het uitdrukt, dan zult gij moeite hebben om te gelooven dat het waar is wat ik u zeg. Doch let maar eens goed op. Ik zal er eerst een teeken over maken (zie figuur II).

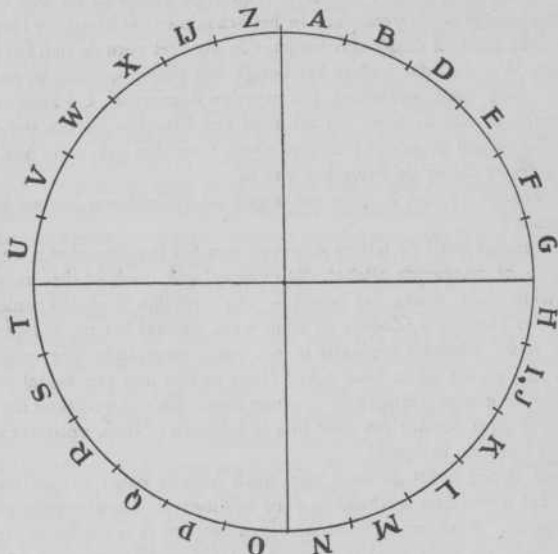

FIG. II.

Indien gij wilt, moogt gij het voor het Christelijke teeken des kruises houden, ofschoon het dat eigenlijk volstrekt niet is, maar wel het veel oudere Germaansche *Hamerkruis* of de *Tau*, dat ik er over maak met den hamer van Thor of Donar, en waarvan de beteekenis met die van het Christelijke kruis vrijwel overeenstemt. Of wellicht ware het nog juister, indien ik het het Germaansche *gaffelkruis* of het *geheimteeken van Odin* had genoemd; doch ook dan zou de beteekenis dezelfde blijven (zie figuur I).

En aanschouwt nu eens, wat er gebeurt!

"Voor dat heilig teeken vlucht der boozen schaar".

En inderdaad — alle stijfheid en deftigheid, welke beide eigenschappen zoozeer in strijd zijn met de kinderlijke natuur, zijn als bij tooverslag verdwenen. Rondom het teeken dat ik maakte, scharen de letters zich in het rond. Maar nog altijd spelen zij stom-stom-ambachtje.

Hetgeen tot nog toe plaats had, was eigenlijk niet meer dan de voorbereiding tot het groote werk. Doch verdubbel nu uw aandacht, want thans zal het wonder zich voltrekken! Gelijk de Germaansche priesteres, naar te lezen staat in de boeken waarin de geschiedenis onzer vroegste voorvaderen beschreven wordt, de Runen of "boekstaven" ten leven wekte door er bezwerings over uit te spreken en er tooverliederen over te zingen, zoo zal ik hetzelfde doen met de aan u allen bekende Latijnsche letters, die onze tegenwoordige "boekstaven" uitmaken: ik zal ze „belezen”.

En ik wil hopen dat de Nornen mij, toen ik nog in de wieg lag, gunstige Runen op de tong hebben ingesneden, opdat ik thans in staat moge zijn, mijn taak naar behooren te vervullen. Want dan zult gij nu iets heel zonderlings zien geschieden. Bij den klank van mijne stem, op het rythme van mijn woord zullen de letters zich in beweging stellen en beginnen te spreken of te zingen. Soms ieder afzonderlijk, dan weer met z'n beiden of met meerderen te gelijk, al naar ik de maat aangeef. Het wordt een wonderlijk spel van rhythmische gezangen en bewegingen, dat veel overeenkomst vertoont met sommige van onze oudste kinderspelen en -liederen. Doch hoe vreemd en grillig u dat spel soms ook moge toeschijnen, toch valt een zekere samenhang, een bewuste opeenvolging der verschillende onderdeelen, welke alle zeer bepaald gericht zijn op het bereiken van een duidelijk omljnd einddoel, niet te miskennen. En met hoe meer welsprekendheid ik mijn taak zal vervullen, des te minder zult gij bij sommige gedeelten mijne stem vernemen, maar het zal u toeschijnen alsof het de letters zelve waren, die u al dansende en zingende hun geheimen openbaren.

En als de kinderen ten laatste moe beginnen te worden van al dat zingen en spelen, dan zullen zij zich terugtrekken, ieder naar zijn eigen plaats, en tot besluit zullen zij een *tableau vivant*, een levend beeld vormen. En als gij dan goed toekijkt, zult gij bespeuren dat daar in lichtende lijnen geschreven staat de Naam van Hem, die is, die was en die wezen zal door alle eeuwen der eeuwen. En uit hun mond zult gij een loflied

hooren oprijzen ter eere van den Alvader, die hen in het aanzijn heeft geroepen; gij zult hen den lof hooren verkondigen van Zijn heiligen Naam — den naam dien geen sterveling vermag uit te spreken, dien ook wij slechts als kleine kinderen vermogen te spellen.

* * *

Indien ik er in slaag, te volbrengen wat ik beloofde, weest dan zoo eerlijk te erkennen, dat het Wonder inderdaad is geschied. En het mooiste van de zaak is, dat ge mij volstrekt niet op mijn woord behoeft te gelooven; gij zult de ontwikkeling, den voortgang er van geleidelijk kunnen volgen van A tot Z, en ten slotte zal zelfs de ongeloovigste onder u overtuigd worden niet alleen, maar indien gij goed toegekeken en nog beter geluisterd hebt, zult gij zelf eveneens in staat zijn het te verrichten.

"Alzoo", zal misschien deze of gene onder u heel scherpzinnig opmerken, "is dit *zoogenaamde* wonder dan geen wonder meer. Want de kenmerkende eigenschap van het wonder is juist hierin gelegen, dat het onverklaarbaar is. Derhalve mag een wonder, waarvan de verklaring eenmaal bekend is, op dien naam niet langer aanspraak maken".

Mocht er zich onder u misschien zulk een persoon bevinden, dan zou ik hem wenschen te antwoorden: "Beste vriend, gij zijt ontegenzeggelijk een heel verstandig man. Uw redeneering sluit als een bus, en ik heb er niet het minste tegen in te brengen. Maar weet — hoe paradoxaal het ook klinken moge — dat het allerwonderlijkste van deze geheele zaak hierin schuilt, dat dit wonder desniettemin een Wonder blijft".

Het *blijft* een wonder, zeide ik daareven. Want wel heb ik u beloofd, dat ik u de beteekenis van het alfabet zal verklaren van A tot Z — doch van hetgeen er *voorafgaat* aan de A en van wat er nog komen zal na de Z, of juistert uitgedrukt, wat er *boven* deze beide letters gelegen is — daarvan heb ik niet gesproken, om de eenvoudige reden dat alle 75000 woorden waaruit onze Nederlandsche taal bestaat, gezamenlijk nog niet bij machte zouden zijn dat uit te drukken. De wereld toch waarin wij leven is een wereld vol van wonderen, en wij treffen deze overal aan, waar de aarde en de hemel elkander raken; waar de zichtbare dingen grenzen aan de onzienlijke wereld; waar het stoffelijke overgaat in het geestelijke, of — omgekeerd — waar de goddelijke natuur overgaat in en zich vereenzelvigt met de menschelijke

natuur. Zulk een wonder aanschouwen we bij iedere geboorte; voor een even groot raadsel ook staan wij bij elk overschrijden van den drempel des doods. "Een laatst gordijn bedekt, wat niemand weet", gelijk er zoo schoon staat in *"Het Licht van Azië"*.

Voor dat raadselachtige, dat geheimzinnige komen wij ten slotte altijd te staan, als wij een onderzoek instellen naar den oorsprong der dingen, hetzij van het alfabet of van iets anders. Ook de wijze waarop het alfabet is ontstaan en tot ons gekomen, vormt een ondoorgrondeijk mysterie, dat wel altijd een diep geheim voor ons zal blijven, dat nooit volkomen kan worden opgehelderd. Maar daarom kan ik toch wel beproeven, voor u een tipje op te lichten van den sluier die er over ligt uitgespreid. En dan dient in de eerste plaats te worden opgemerkt, dat het voor mij als een onomstootelijke waarheid vaststaat, dat op ons A. B. C. toepasselijk zijn de volgende woorden uit de Christelijke geloofsbelijdenis, dat het is "geboren, niet gemaakt", en dat het "om ons menschen en om onzer zaligheid wille is nedergedaald uit den Hemel". Alle volkeren der oudheid maakten er aanspraak op, dat hun alfabet uit den hemel was nedergedaald op aarde, dat zij hun letters aan de goden te danken hadden. Mevr. Blavatsky merkt hieromtrent op in de Geheime Leer (III, 112), dat de Hindoes verklaren dat zij de Dewa-nāgarī-letters (letterlijk: "de taal der Dewa's of Goden") gekregen hebben van Saraswati, de uitvindster van het Sanskrit. De Kabbalah noemt het Hebreeuwsche alfabet de "letters der engelen", welke aan de aartsvaders waren medegedeeld: het is een hemelsch en mystiek zinnebeeld, of juister gezegd een reeks van zinnebeelden, waarvan elk door het een of ander voorwerp wordt voorgesteld, welks beteekenis door den vorm der letter wordt te kennen gegeven. De Chaldeeën vonden hun letters aan den hemel geschreven door de "nog niet gevestigde sterren en kometen", zooals het Boek der Getallen zegt, terwijl de Phoeniciërs een heilig alfabet bezaten, gevormd door de kronkelingen van de heilige slangen. Het hiëratisch alfabet en het hiëroglyfenschrift of de geheime priester taal der Egyptenaren zijn voldoende bekend, en zijn nauw verwant aan de oudste taal der Geheime Leer.

Wanneer ik hier niet het tegenwoordig bij ons in zwang zijnde Latijnsche, doch het oud-germaansche Runenalfabet voor u behandelde, dan zou het mij voorzeker niet de minste moeite kosten om u ook daarvan den goddelijken oorsprong aan te toonen. Want in de Edda wordt ons verhaald hoe Odin, behalve de god der wijsheid, ook de God en de

uitvinder van de Runen was, welk woord zoowel "geheimenis" als "fluisteren" beteekent. Bij de noordelijke Germanen was een Runen-alfabet van 16, bij de zuidelijke een van 24 letters in gebruik. Aanvankelijk werden deze magische karakters alleen door de priesters voor godsdienstige doeleinden gebruikt: om te tooveren, voor waarzegging en om de toekomst te voorspellen. In lateren tijd gebruikte men ze ook voor inschriften en dokumenten.

Daar men de wijsheid slechts ten koste van offers kan verwerven, verhaalt Odin hoe hij zelf negen dagen en nachten hing aan den heiligen Wereldboom Yggdrasil, starende in de onmetelijke diepten van Nevelheim, in diepe gedachten verzonken en door zijn eigen speer gewond, eer hij de kennis verkreeg die hij zocht:

Ik weet dat ik hing aan den wind'igen boom,
Negen lange nachten,
Door de speer gewond, aan Odin gewijd,
Ik zelf aan mij zelven.
Aan den stam des booms, waarvan niemand weet
Uit welken wortel hij sproot.

Men bood mij noch brood noch meede;
Toen neigde ik mij neder,
Op runen zinnend, leerde ze zuchtend;
Eind'lijk zonk ik ter aarde.

Toen hij deze wetenschap volkomen meester was, sneed Odin toover-runen op zijn speer Gungnir, op de tanden van zijn paard Sleipnir, op de klauwen van den beer, en op talloze andere bezielde en onbezielde dingen.

Ongetwijfeld zouden wij te kort doen aan de grootheid en de schoonheid van onze eigen taal, van ons eigen alfabet, indien wij ook maar zouden durven veronderstellen, dat dit laatste nu het eenige zou zijn, dat niet van goddelijke afkomst was. Veel redelijker is het om aan te nemen, dat het onze op den algemeenen regel zeker geen uitzondering zal vormen, en ik wil thans trachten u uit den Bijbel het bewijs te leveren, dat dit ook inderdaad niet het geval is. Die bewijsplaatsen meen ik te mogen zien in den aanvang van het Johannes-Evangelie, in verband met een viertal teksten uit de Openbaring van Johannes.

Van de vier Evangeliën wijkt dat van Johannes door zijn mystiek karakter totaal af van de drie overige, en vooral de aanvang er van is van een onvergelykelijke schoonheid en van een ongeëvenaarde diepzinnigheid. Ten allen tijde heeft men er een buitengewonen eerbied voor gekoesterd — een eerbied die vaak des te grooter was, naarmate men zich minder in staat gevoelde er de volle beteekenis van te doorgronden en in zich op te nemen. Vooral onontwikkelde lieden dragen het gaarne, op papier of perkament geschreven, als een amulet of talisman om den hals, als een onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen alle mogelijke ziekten en kwalen. Ook is het uitstekend geschikt tot afwerping van vijandelijke kogels in den strijd; vandaar, dat in den laatsten wereldoorlog duizenden soldaten uit de beide vijandelijke legers zulk een talisman op de borst hebben gedragen. Hoe onbegrijpelijker de spreuken zijn die er op geschreven staan, des te zekerder en krachtiger zal ook de uitwerking wezen! En deze laatste kan nog belangrijk worden versterkt, indien het voorwerp vooraf in de kerk door den priester wordt gewijd. Nu zult gij allicht denken, dat alleen Katholieke soldaten dergelijke gewijde talismans gedragen zullen hebben, doch daarin zoudt gij u ten zeerste vergissen; ook honderden mannen en jongelingen van Protestantschen huize hebben zich voor geld en goede woorden zulke gewijde voorbehoedmiddelen weten te verschaffen ¹⁾.

Niet minder krachtig is de werking van dezen talisman tegen verschillende ziekten, vooral tegen de koorts, wanneer het papier waarop de heilige spreuk of de gewijde tekst geschreven staat, in kleine stukjes wordt gescheurd en de snippers worden ingeslikt. En, al mag het u misschien ook vreemd voorkomen, toch moet ik verklaren dat de boer die het op deze laatste wijze als geneesmiddel inneemt, in zekeren zin dichter bij de waarheid is dan degene die het slechts om zijn hals hangt: de eerste heeft ten minste begrepen of althans onbewust gevoeld (afgezien natuurlijk van de zonderlinge wijze waarop hij het toepast, welke ik volstrekt niet ter navolging aanbeveel), dat het een middel is uitsluitend voor *inwendig* en volstrekt niet voor *uitwendig* gebruik. Beiden hebben het aan het rechte eind, wanneer zij meenen dat het een uitstekend middel is ter voorkoming of genezing van allerlei ziekten en rampen; doch zij vergissen zich, indien zij denken dat het bestemd is om op de borst gedragen of in de maag gestopt te worden. De werking

¹⁾ Amtsrichter Dr. Albert Hellwig. *Weltkrieg und Aberglaube. Erlebtes und Erlauschtes*. Leipzig 1916.

er van is uitsluitend van geestelijken aard, en daarom moeten wij de woorden opnemen in ons hoofd en ze bewaren in ons hart. Wij moeten ze lezen en overdenken, ^{er} over mediteeren totdat de diepere beteekenis er van ons duidelijk is geworden. Dan — maar ook dan alléén — zal er een kracht en een invloed van uitgaan, die in staat is tal van rampen en ziekten van ons af te wenden, al vrees ik dat ze tegen vijandelijke kogels weinig zullen baten.

* * *

Iedereen kent natuurlijk den aanvang van het Johannes-Evangelie, meer bepaaldelijk de verzen 1-5 en 14:

1. In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God.
2. Dit was in den beginne bij God.
3. Alle dingen zijn door hetzelfde gemaakt, en zonder hetzelfde is geen ding gemaakt dat gemaakt is.
4. In hetzelfde was het leven, en het leven was het licht der menschen.
5. En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.

.

14. En het Woord is vleesch geworden, en heeft onder ons gewoonde (en wij hebben zijne heerlijkheid aanschouwd, eene heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader) vol van genade en waarheid.

Welk is toch dat Woord, waarover hier gesproken wordt, het *Woord* dat werd tot *vleesch*? Onmiddellijk zult gij mij antwoorden: „Dat is de Logos”. Doch dit antwoord verklaart niets en heft de moeilijkheid niet op. Gij vervangt eenvoudig een goed Nederlandsch woord door een Grieksch, dat dezelfde beteekenis heeft. Derhalve herhaal ik mijn vraag: „Wat moeten wij verstaan onder het Woord, dat tot vleesch werd?” En iedere Christen zal mij dadelijk ten antwoord geven: „Onder het vleeschgeworden Woord verstaan wij den Zoon Gods”. Het woord *vleesch* wordt hier alzoo genomen in de gewone of letterlijke beteekenis, het woord *Woord* echter in figuurlijke, en wel in een zeer ongebruikelijke beteekenis.

Het vleeschgeworden Woord, dat is de Zoon van God, die uit den

hoogten Hemel in menschelijke gedaante is nedergedaald op aarde om zondaren zalig te maken.

Ik wensch er al den nadruk op te leggen, dat het volstrekt niet in mijn bedoeling ligt, op deze verheven en schoone opvatting iets af te dingen of er iets tegen in te brengen, wanneer ik heden zal trachten van dezen tekst een andere verklaring te geven.

De Theosofie toch leert ons, dat eenzelfde tekst vaak voor verschillende uitleggingen vatbaar is, al naar het standpunt van hetwelk men de zaak op het oogenblik beschouwt. En waar ik mij thans uitsluitend bezighoud met *het ontstaan en de wording onzer taal*, daar hoop ik dat niemand er een profanatie in zal zien, wanneer ik het „Woord” dat werd tot „vleesch”, opvat in den meest letterlijken zin als een heel gewoon woord, als de onuitgesproken gedachte Gods, die later tot openbaring kwam, die vorm en gestalte aannam, die „tot vleesch werd”. Derhalve is nu het „vleesch worden” figuurlijk opgevat in den zin van: „zich verstoffelijken, een zichtbaren vorm aannemen”. Dat Woord, of de Onuitsprekelijke Naam — hetwelk gevormd wordt door de 26 letters van ons alfabet, gelijk ik zoo aanstonds nader zal aantoonen — was reeds „in den beginne”, het was bij God, het was God zelf.

„In den beginne” komt mij voor een minder gelukkige vertaling te zijn van hetgeen in het Latijn wordt uitgedrukt door de woorden: „*In principio*” (erat Verbum), en de bedoeling wordt nauwkeuriger weergegeven, indien wij ze vertalen door: „in beginsel”.

Het Woord, de Onuitsprekelijke Naam, het Alfabet, bestond wel reeds, doch alleen nog maar „in beginsel,” d.w.z. in ongeopenbaarden toestand. Gelijk het nog ongeborn kindje rust in den moederschoot, nog bij de moeder is en een deel van haar wezen uitmaakt, doch niettemin bestemd is om zich van haar af te scheiden en een zelfstandig leven te gaan leiden, zoo berustte het ongeopenbaarde Woord of Alfabet bij God, echter met de bestemming om van Hem afgescheiden, geopenbaard te worden en eveneens een zelfstandig leven te gaan leiden. Deze gedachte Gods verstoffelijkte zich, nam een zichtbaren vorm aan. Door dit ééne Woord (het Alfabet) werden alle dingen (alle andere woorden, onze geheele taal) gemaakt, en zonder hetzelfde werd geen ding gemaakt dat gemaakt is.

In hetzelfde was het leven, en het leven was het licht der menschen. Is niet de taal, hetzij zij tot ons spreekt door woord of schrift, de openbaring, door God speciaal voor den mensch bestemd, en niet

voor de wezens die onder hem staan op de ladder der evolutie? *En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen.* Hoeveel waarheid schuilt er in dit vierde vers! Hoe schoon en rijk is toch onze taal, hoe veelzijdig de beteekenis van zoovele harer woorden en uitdrukkingen. Zelfs de minst ontwikkelde onder ons neemt dagelijks een aantal dezer woorden op de lippen, doch hoe weinig geven zelfs de meer geletterden zich rekenschap van den goddelijken oorsprong en de verheven beteekenis dier woorden, van den overweldigenden rijkdom onzer taal in al haar kracht en teederheid, in al haar heerlijkheid en glans!

Het Woord werd tot *vleesch*, het verstoffelijke zich en heeft onder ons gewoond — ja, nog altijd woont het onder ons, en dagelijks zijn wij in de gelegenheid zijne heerlijkheid te aanschouwen. Iedereen echter gebruikt de taal dagelijks voor de meest gewone en prozaïsche dingen; doch alleen de denkers, de dichters en de droomers slagen er somtijds in, een glimp op te vangen van al den luister en al de heerlijkheid, die er van haar uitstralen!

Wanneer het u nu duidelijk geworden is, dat met het Woord dat tot vleesch werd, althans voor zooverre er van de openbaring Gods in het rijk der taal sprake is (en met andere openbaringen zullen wij ons thans niet bezighouden) een *heel gewoon woord*, d.w.z. een verbinding van een aantal letters met een bepaalde beteekenis bedoeld wordt, dan kunnen wij een stapje verder gaan en onderzoeken, uit welke letters dat woord dan wel moet zijn samengesteld. De oplossing van dit vraagstuk kunnen wij vinden in de volgende verzen uit de Openbaring van Johannes:

Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde, zegt de Heere, die is, en die was, en die komen zal, de Almachtige. 1 : 8.

Ik ben de Alpha en de Omega, de eerste en de laatste. 1 : 11.

Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde. 21 : 6.

Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde, de eerste en de laatste. 22 : 13.

De Alpha en de Omega zijn de eerste en de laatste letter van het Grieksche alfabet, en indien wij zouden trachten deze woorden in onze taal over te brengen, zouden wij de beteekenis er van niet anders kunnen weergeven dan door te zeggen:

„Ik ben de A en de Z“.

Maar de Heer, die het begin zoowel als het einde is van alle dingen — in het rijk der taal alzoo de A en de Z — is natuurlijk evenzeer het midden en de tusschenliggende gedeelten; vullen wij de tusschenliggende letters alle in, dan staat voor ons oog het geheele A. B. C. Van al deze letters is en blijft natuurlijk de A, als de aanvangsletter waaruit alle volgende zijn voortgekomen, verreweg de belangrijkste, zooals ook wordt te kennen gegeven door den volgende tekst uit de Bhagawad-Gitā:

Van de letters ben Ik [de Heilige Heer] de klank [en, voeg ik er aan toe, ook het teeken] A. X, 33.

Wanneer echter de Heer is de A en de Z, het begin en het einde van het alfabet, de eerste en de laatste van de letters gelijk van alle andere dingen, dan is het niet moeilijk in te zien dat die letters niet naast elkander moeten geschreven worden op een rij, doch *langs den omtrek van een cirkel*, aangezien het vanzelf spreekt dat het begin en het einde dan moeten samenvallen. Daarom heb ik ze dan ook op de beide figuren in het rond geplaatst. Het aantal van 26 was evenwel onmogelijk te handhaven: op fig. I is slechts plaats voor 25, op fig. II maar voor 24 letters. Alzoo heb ik op beide afbeeldingen de c, die geen eigen geluid geeft, maar altijd klinkt als k of s, laten vervallen, en op de laatste afbeelding de i en de j samen als een enkele letter behandeld, wijl de j naar den klank en naar den vorm slechts een verlenging is van de i.

DE KLINKERS.

De letters, waaruit ons alfabet bestaat, kunnen wij verdeelen in twee groepen, n.l. die der vokalen of klinkers en die der konsonanten of medeklinkers. Zooals Mej. L. C. de Beer in haar werkje over "*De magische kracht der taal*" reeds opmerkte, vormen de klinkers de ziel, de levenszijde der woorden; de medeklinkers daarentegen vertegenwoordigen den stoffelijken kant, de vormzijde er van. Of, in astrologische taal uitgedrukt: de klinkers staan onder den invloed der planeten, en de medeklinkers staan onder den invloed der teekens van den dierenriem.

Er zijn zeven vokalen of klinkers, waarvan de beide laatste echter niet door een afzonderlijk letterteeken worden voorgesteld:

A, E, I, O, U, EU, OE.

De Logos, zegt ons Mevr. Blavatsky (*Geheime Leer* I, 128—132) is zelf het teeken met de zeven klinkers, de Adem gekristalliseerd tot het Woord.

Volmaakt hiermede in overeenstemming verkondigt de Grieksche dichter, dat het zeven letters zijn, die den lof van de geestelijke zon zingen:

"Zeven klinkende letters zingen mijn lof,
Den onsterf'lijken God, de almachtige Godheid."

Maar de medeklinkers dan? Tellen die in 't geheel niet mede? hoor ik u reeds vragen. Wel, hun naam geeft u reeds zoo duidelijk mogelijk het antwoord: zij laten geen zelfstandig geluid hooren, doch zij *klinken mede* (in het koor der klinkers).

De klinkers kunnen wij weer onderscheiden in twee groepen, n.l. de korte of onvolkomen klinkers, die altijd een mannelijken, en de lange of volkomen klinkers, die steeds een vrouwelijken indruk maken.

Korte klinkers wekken den indruk van kracht, en doen ons denken aan alles wat ferm, flink, frisch of stug is; volkomen vokalen daarentegen duiden al datgene aan wat klaar, teer, lief, schoon, puur, heusch of goed is. Men vergelijke slechts de volgende jongensnamen: Jan, Hans, Hendrik, Gerrit, Dirk, Willem, Tom, met die van meisjes als: Maria, Cato, Eva, Lena, Dina, Ida, Mien, Flora, Truus.

De zeven klinkers staan op de volgende wijze in verband met de zeven planeten:

a	= ♂	= Mars	= lichaam.
e	= ♀	= Mercurius	= geest.
i	= ♀	= Venus	= ziel.
o	= ♀	= Jupiter	= overziel.
u	= ♀	= Saturnus.	
eu	= ☾	= Maan.	
oe	= ☉	= Zon.	

A, a.

A of a is de aanvangsletter van ons alfabet, zooals de Alpha van het

Grieksche en de Aleph van het Joodsche, en daarbij de aanvang van alle *Arcana Sacra* (= heilige geheimen). Zij is de belangrijkste en de meest mystieke van al onze letters, omdat zij als het ware de samenvatting is van het gansche alfabet, en zij wordt schriftelijk voorgesteld door twee buitengewoon magische karakters, welke hierboven zijn afgedrukt.

Beschouwen wij deze beide teekens eens wat nader, en laten wij daartoe aanvangen met de kleine letter, a. Vernamen wij niet reeds als kinderen, dat deze lettervorm een *zwaan* voorstelt? Natuurlijk wezen onze leeraren ons alleen maar op de overeenkomst in vorm van deze letter met den sierlijksten aller watervogels, opdat zij gemakkelijker in het geheugen bewaard zou blijven. Maar wie ter wereld heeft er ooit aan gedacht, dat dit teeken werkelijk moet dienen om dien goddelijken vogel af te beelden, en dat er alzoo eenmaal een tijd geweest moet zijn, waarin het opzettelijk daartoe moet zijn uitverkoren? En toch moet dat inderdaad het geval zijn geweest. Moet het ons dan niet verwonderen, dat de herinnering hieraan zoo geheel uit het bewustzijn der menschen is weggevaagd, dat wij groot gevaar loopen hartelijk te worden uitgelachen, wanneer wij met een dergelijk verhaal in een vergadering van taalgeleerden zouden komen aandragen? Bij eenig nadenken echter behoeft ons dat volstrekt niet te verbazen. Het kan eenvoudig verklaard worden door de omstandigheid, dat wij sedert 10 à 12 eeuwen leven in een Christelijke maatschappij, en dat de Zwaan vanouds bij alle volkeren — behalve bij de Christenen — gegolden heeft voor een Goddelijken Vogel, bij onze Germaansche voorvaders zoo wel als bij de oude Ariërs. Herhaaldelijk vinden wij als zoodanig melding van hem gemaakt in de Indische en in de Germaansche mythologie: in de *Bhagawad Gîtâ*, de "*Stem van de Stilte*" en in "*Het Licht van Azië*", zoowel als in de *Edda* en in onze Germaansche sprookjes. Maar jammer is het dat de Zaligmaker, aan wien wij toch tal van schoone verhalen en parabellen te danken hebben, ons geen enkele gelijkenis heeft nagelaten waarin van dezen vogel melding wordt gemaakt, zoodat wij er den Bijbel niet op behoeven na te slaan; ja, dat men dat Heilige Boek der Christenen van A tot Z kan doorbladeren, zonder dat men zelfs zijn naam ook maar éénmaal zal aantreffen.

In de geheele Christelijke wereld is mij slechts één geval bekend, waar ons oog door de voorstelling van een zwaan getroffen wordt, en dat is boven op den toren van de Luthersche kerken. En ook daar houd

ik hem eerder voor een Germaansch dan voor een Christelijk symbool, beschouw ik hem eerder als een zinnebeeld van den vrijen Germaanschen geest, die zich niet knechten laat. Werdt Luther niet naar waarheid door een R. K. schrijver een inkarnatie van den ouden Germaanschen Dondergod genoemd?

Waar de Christelijke godsdienst en wetenschap ons hier zoo geheel en al in den steek laten, spreekt het vanzelf dat ik mij om opheldering te ontvangen tot de heidenen moet wenden. Gij behoeft van dat woord niet te schrikken; het woord "heidenen" beteekende oorspronkelijk niets anders dan: menschen die "op de heide" wonen, die alzoo verstoken zijn van de beschaving der groote steden, maar die tevens ook voor al haar verdorvenheid gespaard zijn gebleven. Eerst later bekwam het onder Christelijken invloed de geringschattende en minachtende beteekenis, die men er tegenwoordig aan hecht.

In het *Theosofisch Woordenboek* wordt gezegd, dat de vogel *Hamsa* (de zwaan of de gans) een mystieke vogel is, in het okkultisme overeenkomend met den pelikaan van de Rozenkruisers. Het is de heilige mystieke naam die, wanneer hij door dien van *Kalas* (= oneindige tijd) wordt voorafgegaan, d. i. dus *Kalahansa*, dient ter aanduiding van *Parabrahmā*; hij beteekent dan: de "Vogel buiten tijd en ruimte."

In de *Geheime Leer* spreekt Mevr. Blavatsky over het chaotische of vóórgenetische tijdperk, en noemt dat den dubbelen Zwaan en den donkeren Zwaan, die wit wordt wanneer het Licht wordt geschapen (I, 456).

Het Licht of de Zwaan is de Witte, Schitterende Zoon van den Duisteren, Verborgten Vader — de heldere, stralende openbaring van het verborgen en ongeopenbaarde Beginsel.

De zeven Rishi's of Wijzen, door de volksverbeelding als de zeven sterren van den Grooten Beer aan den Hemel geplaatst, zijn, naar men verhaalt, in de gedaante van zeven zwanen uit den hemel op het meer *Mānsarowara* nedergedaald, teneinde in die gestalte het oord te bezoeken waar de *Weda's* ontstaan zijn (I, 456, noot).

Bij de Grieken wordt *Leda*, de gemalin van den Spartaanschen koning *Tyndareos* en de beminde van *Zeus*, door dien god in de gedaante van een zwaan bezocht, waarna zij twee eieren voortbracht.

In de Germaansche mythologie zien wij bij de wording der wereld twee zwanen zwemmen op de Oerdarbron, van welk paar alle zwanen op aarde afstammen. —

De zwaan, als een zwemvogel, staat in een zeer nauw verband met het water, waarin volgens sommige oude wijsgeeren de oorsprong aller dingen, en volgens de okkulte leer alle oorspronkelijke wijsheid verborgen ligt; dit laatste verklaart ons tevens, waarom in de Germaansche mythologie aan de zwanen en aan de Zwanemaagden de gave der voorspelling wordt toegekend.

"Alles vloeit" — was de grondstelling van Heraklitus, een dier oude Grieksche filosofen, en ook ons volk van schippers en zeevaarders heeft hetzelfde denkbeeld uitgedrukt en bewaard in tal van figuurlijke zegswijzen, bijv. als wij spreken van: de golven der levenszee, maatschappelijke schipbreukelingen, in het huwelijksbootje stappen, in behouden haven landen, schipperen, of wanneer wij zeggen dat uit de een of andere oorzaak een bepaald gevolg is *voortgevloeid*.

A, als zelfstandig naamwoord beschouwd, beteekende oorspronkelijk *water* in het algemeen, later alleen *rivier* (de Dommel en de A, de Drentsche A).

Laten wij thans overgaan tot het tweede teeken, waardoor deze klank schriftelijk wordt voorgesteld, n.l. de hoofdletter A. Wij vinden deze vijfmaal terug in het *pentagram* van Pythagoras, dat daarom ook *pent-alfa* wordt genoemd. Ik moet u nu verzoeken, figuur I aandachtig te beschouwen. Wanneer wij de beide beenen der A van onderen door een lijn verbinden, ontstaat er een gelijkbeenige driehoek van dezen vorm $\triangle$. En trekken wij nu uit het middelpunt van den cirkel een lijn naar elk der hoekpunten van dezen driehoek, dan vormen die drie lijnen samen een *gaffelkruis*, ook wel de *Samische letter* of de *letter van Pythagoras* genoemd.

Allerlei hoogst ingewikkelde en zeer diepzinnige vraagstukken houden ten nauwste verband met deze figuur, waarin zij op kunstige, doch niettemin zeer natuurlijke wijze zijn samengevat en dooreengeweven. Het zou zeer moeilijk, indien al niet geheel onmogelijk zijn, een andere figuur te bedenken, waarin met zoo weinig en zulke eenvoudige gegevens

aan zulk een groot aantal denkbeelden van den meest verheven aard uitdrukking is gegeven.

Het pentagram, de pentalfa of vijfpuntige ster is een waar geluksteeken. Het kan om den hals gedragen worden als een voorbehoedmiddel tegen ziekte. Op een bepaalde wijze op den drempel eener woning aangebracht, weert het alle booze invloeden af en bant het alle demonen buiten. Zal dit doel echter bereikt worden, dan moet de geheele figuur in één enkelen haal getrokken worden, nergens mag er zich een opening bevinden en de punt moet binnenwaarts zijn gericht. Van een dergelijken vijfhoek, ook wel *Drudenvoet* genoemd, is sprake in Goethe's *Faust* (deel I, vers 1393—1524). Niettegenstaande Faust zoo'n pentagram op den drempel zijner studeerkamer heeft aangebracht, is het Mephistopheles toch gelukt naar binnen te komen, omdat een der hoeken aan den buitenkant een weinig open was gebleven. Door de Pythagoreeërs werd deze figuur als het "onoverwinnelijk teeken" aangeduid. Het is eveneens een Christelijk zinnebeeld, aangezien het de vijfpuntige ster is, die de Wijzen uit het Oosten voorgaat naar de kribbe van Bethlehem, om hun de plaats te wijzen waar het Christus-kindje geboren werd. Ook bij de Orde van de Ster in het Oosten is zij het symbool van den komenden Wereldleeraar. Binnen dezen vijfhoek is met dikke lijnen de A aangegeven als de zichtbare voorstelling van den geopenbaarden, van den *lichamelijken* Christus, en weder daarbinnen met stippellijnen het gaffelkruis als het onzichtbare symbool van den *geestelijken* Christus.

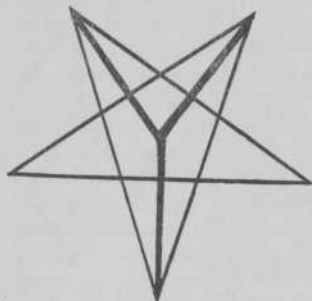
Dr. H. A. Naber schrijft in zijn werk over "*Meetkunde en Mystiek*" (bladz. 77—78) het volgende:

In 1494 kwam in Duitschland een boekje uit, waarin, te midden van schier onbegrijpelijke Kabbalistiek, Pythagoras verheerlijkt werd; en zijn leer vertoont zich daarin allerminst verouderd of vaag, maar kort, krachtig en onverbeterlijk "belijnd"; het geval is zulk een onschatbaar gegeven, dat ik het nader moet mededeelen:

Melanchton's leermeester Reuchlin (1455—1522) ging n.l. aan het eind der vijftiende eeuw naar Rome en Florence, verkeerde daar met zeer merkwaardige personen, en nam naar Duitschland mede terug een onbegrensde vereering voor Pythagoras en zijn school. Volgens hem is Pythagoras de *ZON der geheele okkulte filosofie*; voorganger of

opvolger heeft hij niet: hij staat zóó hoog, dat reeds hem te prijzen gemis aan eerbied zou verraden.

En wat wil nu Reuchlin?

DE "DIVINA ESSENTIA", WAAR BINNENIN DE EENHEID ZICH IN TWEEËN SPLITST — DIT IS DE LEER VAN PYTHAGORAS.

Elders weer:

"NIETS TER WERELD IS HEILIGER DAN DE COMBINATIE VAN PENTAGRAM EN GAFFELKRUIS, HET LICHAMELIJKE EN HET GEESTELIJKE SYMBOOL VAN DEN CHRISTUS."

Kombinatie van Pentagram en Gaffelkruis.

Ter illustratie van de woorden van Reuchlin.

Tot zoover Dr. Naber, die er in dit werk telkenmale op wijst, hoe men in de Christelijke kerken tegenwoordig alleen nog maar het rechthoekige of Latijnsche kruis kent, doch hoe de herinnering aan het gevorkte of gaffelkruis zoo goed als geheel verdwenen is.

Of mogen wij ook in dit opzicht misschien eenige kentering verwachten? Nadat ik deze studie reeds geheel had voltooid, kwam mij een prentbriefkaart in handen met de afbeelding eener schilderij van Piet Gerrits, den bekenden kunstenaar van de Heilig-Landstichting bij Nijmegen. Daarop staat de priester aan het altaar, met de miskelk omhoog geheven. Vóór hem en boven zijn hoofd zien wij den Christus hangen aan een GAFFELVORMIG kruis, terwijl het kruis op des priesters kazuifel denzelfden vorm vertoont.

Veel meer dan bij de Christenen was het gaffelkruis bekend bij de oude Germanen. Welk een hoogen eerbied koesterden zij voor het kleine mysterieuze plantje dat dien vorm vertoont, den maretak (ook vogellijm, mistletoe, *Viscum Album* genoemd), waarvan zij, daar het nimmer op de aarde wordt aangetroffen, veronderstelden dat het rechtstreeks uit den hemel op de takken van den eik was nedergedaald. Bij den aanvang van het nieuwe jaar werd het door een priester, in een wit gewaad gehuld, met een gouden sikkel afgesneden en als een kostbare schat op een wit laken opgevangen. Daar het in staat geacht werd

alle mogelijke ziekten te genezen, werd het ook met den naam van 'Al-Heil' aangeduid. De rol die de mistletoe nog tegenwoordig bij de Engelsche Kerstfeestviering speelt, mag voldoende bekend worden geacht, en is een overblijfsel uit oude tijden. Het is een onbewuste navolging van wat eeuwen geleden de Keltische Druïden deden onder den heiligen eik, als zij aan de jonge meisjes den misteldrank overreikten en haar daarbij kusten. Die drank, uit de bladeren van den maretak bereid en met het gewijde offerbloed der geslachte dieren vermengd, was een universeel geneesmiddel tegen tooverij, vergiftiging, pest, jicht en meer andere kwalen. Heeft men een wichelroede, wenschroede of tooverstaf noodig, dan kan men dien het best bekomen door van den hazelaar een gaffelvormigen tak af te snijden.

Het draaibare gaffelkruis (zie bovenstaande figuur) is het GEHEIMTEEKEN VAN ODIN OF WODAN, en vertoont veel overeenkomst met onze Swastika, welke laatste tegenwoordig algemeen als *geluksteeken* gedragen wordt.

Somtijds vinden wij de beide zinnebeelden van den Zwaan en van het Gaffelkruis vereenigd, o.a. bij den Palmpaasch. Aan dit voorjaars- of lentesymbool, dat bestaat uit een staak of tak, met vruchten, eieren en andere lekkernijen rijkelijk voorzien en op allerlei wijzen prachtig versierd, kunnen wij gewoonlijk één of meer (doch altijd een *oneven* aantal) uit brooddeeg gebakken zwaantjes gemakkelijk herkennen, terwijl er soms ook exemplaren onder voorkomen, bij welke de tak in tweeën gesplitst is en derhalve een gaffelkruis vormt. Afbeeldingen hiervan zijn te vinden in "*Palmpaasch*" van Dr. C. Catharina van de Graft. (Verdere bijzonderheden hierover bij: D. J. v. d. Ven, *Neêrlands Volksleven*, 136, 218, 219—220, alsmede bij Naber, *Meetkunde en Mystiek*, 84).

Als laatste, doch zeker niet als de minst belangrijke samenvoeging van pentagram en gaffelkruis moge hier ten slotte de Graal nog worden vermeld. Volgens de oudste legenden toch bestond de Graal uit een ronde of cirkelvormige schaal, gemaakt "NOCH VAN HOUT, NOCH VAN STEEN, NOCH VAN METAAL", waarmede op ondubbelzinnige wijze

wordt te kennen gegeven, dat wij aan geen stoffelijk voorwerp te denken hebben. De Graalburcht, die eveneens cirkelvormig is, heeft drie poorten of toegangen (op onze teekening de drie eindpunten der A). Telkenmale als de Godheid aan de Graalridders een boodschap wenschte te doen toekomen, verscheen deze plotseling IN VLAMMENDE LETTERS LANGS DEN RAND VAN DEN GRAAL, en zoodra men haar gelezen had, verdwenen de letters vanzelf weder. Wat dunkt u, is dit alles niet ten volle toepasselijk op onze figuur I, en zou het dus niet mogelijk zijn, dat deze een voorstelling van den Graal bevat?

Gelijk bij de meeste volkeren, heerscht er ook bij het onze tegenwoordig een hopelooze verwarring op godsdienstig zoowel als op staatkundig gebied. Van een werkelijke nationale eenheid is bijna in geen enkel opzicht meer sprake, behalve waar het de *Taal* betreft, die alle bewoners van eenzelfde land gemeen hebben. Daarom kon Dr. Halbertsma terecht zeggen: "De taal is de ziel der natie, zij is de natie zelve", en hebben ook andere taalgeleerden verkondigd: "De taal is gansch het volk."

Al durf ik niet verklaren dat ik een Parsifal ben of een Lohengrin, toch zou ik het een eer en een voorrecht achten, wanneer ik in dezen Tempel der Taal een der priesters mocht zijn; indien ik er het mijne toe mocht bijdragen, dat de eeredienst van het Woord in stand worde gehouden, en dat dit Heiligdom beschermd worde tegen allen die het mochten aanvallen of belagen.

De tegenwoordige wijze van strijdvoeren is echter anders dan in de Middeleeuwen, en ook de wapenen zijn andere geworden. Bediende men zich in die dagen hoofdzakelijk van lans en zwaard, wij vechten niet langer met deze "wapen'en der barbaren." Wij, ridders uit de twintigste eeuw, bekampen elkander met het woord en door het schrift, en de wapenen die wij daartoe behoeven zijn een vaardige tong en een welversneden pen. En ook met deze wapens kan menige schoone overwinning behaald worden, mits de strijd op waardige en ridderlijke wijze wordt gevoerd.

* * *

Na deze aanvankelijke verhandeling over de afkomst van ons Alfabet, zal ik thans ieder onzer klinkers achtereenvolgens aan het woord laten: de A zal al haar gevallen verhalen, de E denkt zelf tot u te spreken, de I wil haar lied voor u zingen, de O ons haar schoonen toon doen

hooren, en de U (die ongelukkig niet zingen, alleen maar wat kuchen en zuchten kan) zal u haar kluchten en kunsten vertoonen.

Daarom ga ik thans naar den achtergrond, en vraag al uw aandacht voor de A.

A is de aanvang van alle aardsche zaken. Speciaal in verband met den mensch beschouwd, stelt hij¹⁾ voor den aanvang van zijn aardsche baan, van het Pad, waarlangs hij zoo langzaam en moeizaam voorwaarts gaat. Altijd staat hij aan den aanvang van alle openbaring, en ook altijd drukt hij uit de affirmatie, de aanvaarding van het leven, wat vaak kenbaar wordt gemaakt door een krachtig: "Ja!"

A slaat op den Vader, uit Wien, door Wien en tot Wien alle dingen zijn. A is de eerste, de oerklank van het Heelal, dien wij o.a. hooren in de woorden: Manwantara, jaren, maanden, dagen, almanak. Aries, de Ram, vormt den aanvang van den Dierenriem. Het astrologische jaar begint in de maand Maart, dat is omstreeks Paschen.

Adam is de naam van den eersten man, wiens woonplaats was het Paradijs, dat hij weldra moest verlaten omdat hij at van den appel, dien Eva haar man gaf op aanraden van Satan in de gedaante eener slang.

Abraham was de stamvader van talrijke geslachten.

Atma is het eerste beginsel in den mensch, zooals Brahma de eerste god van de Indische Drieëenheid. Brahma rijdt op den vogel Hansa (den zwaan of de gans), dien hij als zijn Wahana (wagen) gebruikt.

A is de drager van de kracht van Mars. In lateren tijd werd deze de god van den kamp en den krijg, maar aanvankelijk was hij de krachtige god van het zich in ieder voorjaar vernieuwende leven der natuur. Hem was daarom de maand Maart gewijd, waarmede oudtijds het jaar aanving. Eerst later zijn de maanden Januari en Februari er aan toegevoegd. Oorspronkelijk waren September, October, November en December respectievelijk de 7e, 8e, 9e en 10e maand, zooals hun namen nog altijd aanduiden.

In de stad Rome zelf trad de krijgshaftige kant van Mars' karakter al dra op den voorgrond, hoewel hij ook daar als een god van de schepende groeikracht der natuur werd aangebeden. Als den vader van de beide stichters der stad (Romulus en Remus) gaf men hem den naam

¹⁾ Daar iedere letter hier als een persoon optreedt, wordt het taalkundig geslacht door mij in overeenstemming gebracht met het mannelijk of vrouwelijk karakter, dat zij vertoont.

van *Mars pater*; hij werd zodoende als het ware de beschermheer van den staat, en behoefde in rang en waardigheid alleen bij Jupiter achter te staan. Naast en onmiddellijk na dezen werd hij in de gebeden aangeroepen. De heiligste gelofte welke hem gedaan kon worden, was die van een *ver sacrum* (een gewijd voorjaar) d. w. z. dat hem alles gewijd zou worden, wat het pas herboren jaar in zijn aanvang, vooral in de maanden Maart en April voortbracht.

Bij de Grieken was Ares de aanstoker van den bloedigen kamp, die het meeste vermaak vond in het wapengekletter en het aanrichten van een bloedbad, en die juichte bij den aanblik van het vallen der verslagenen, waardoor hij zich zelfs bij zijn vader gehaat maakte. Toen hij door een lans geraakt werd, schreeuwde hij zoo hard als 9000 of 10000 andere mannen samen. Door Athene wordt hij telkenmale overwonnen, omdat hij strijdt alleen uit wilden lust tot strijden, maar zonder beleid, orde of regelmaat. Ook bekommert hij zich niet om wat recht of onrecht is; noch om het heil van den overwinnaar, noch om de rampen van den verslagene.

A, wiens ware aard beantwoordt aan het karakter van Mars, dient vooral om den drukken, rumoerigen, den lawaaiierigen kant van het leven aan te duiden. Hij is alzoo het symbool van mannelijke kracht, van het machtige gebaar, en wij nemen zijn klank waar in woorden als: man, vader, baas, knaap, soldaat, zwaard, harnas, staal, wraak, daad, barbaarsch, galg en rad, manhaftig, slagvaardig, waarachtig, met schade en schande, pracht en praal, het schateren van den lach, het klateren van den waterval, de magische kracht der taal, ja en amen, basta!

Vóór alles is het de kreet van de brave (= dappere) Germanen, die geen gevaar achten; van de dappere Bataven, die na hun val op het slagveld in Walhalla aanlanden.

In het oude Hellas was het Atlas, de Titaan, die op zijn schouders den zwaren aardbol draagt, terwijl de Spartanen aldaar de krachtigste mannen waren.

"Ah!" of "Ha!" is de klank van verrassing, van verbazing, die aan den pas ontwaakten mensch ontsnapt bij het aanschouwen van het Heelal, dat de zichtbare manifestatie is van Hem, die bij de Arabieren den naam van Allah, bij de Germanen dien van Alvader draagt.

Zoodra de openbaring aan den gang is, zoodra er aktie is ontstaan, m. a. w. zoodra 's menschen handel en wandel is aangevangen, treedt ook Karma op. De man geeft zich vaak over aan den waan van den

dag, hij staat onder den ban van Maya, het kwaad heeft vat op hem gegrepen, hij is onderworpen aan de lagen van Satan. Datgene wat eertijds waar en klaar voor hem was, schijnt hem thans valsch en onwaarachtig; hij voelt angst en smart en klaagt: "Ach!" En hij komt aandragen met allerlei maren en bezwaren en schreit vaak heete tranen.

Mannen en knapen dragen vaak namen, waarin een *a* voorkomt, die dan meestal den nadruk ontvangt, zooals: Jan, Hans, Klaas, Barend, Karel, een Manusje-van-alles.

De kortste en krachtigste jongensnaam is Jan. Het is de algemeene benaming voor alle krullejongens in de werkplaats van den timmerman, voor alle "aannemende" kellners, voor onze rappe matrozen of Jantjes. Jan Kontant, Jan Krediet en Jan Kordaat maakten vanouds samen het Hollandsche driemanschap uit. En al mag Jan Salie beweren dat hij tot hun naaste verwanten behoort — ik verklaar, in navolging van Potgieter (*"Jan, Jannetje en hun jongste kind"*) dat deze appel dan wel heel ver van den stam is gevallen.

Een massa Jannen gezamenlijk kunnen heel wat kabaal maken. Dat doen vooral Jan en Alleman, meer nog Jan Rap en zijn maat, het ergst van al het Janhagel. "Maak toch geen Jan Klaassen!" vragen wij aan zoo'n druktemaker, of wij plagen hem met den naam van "Arie Bombarie."

A is de oerklank van het gansche Heelal, van den Adem die overgaat tot het Woord. Hij is de zwaarste van alle klanken, en, ongeacht in welke taal het later praten zal, ook de eerste kreet van het stamelende kind, dat aanvangt met dadaïstische woorden als:

da-da, ta-ta, pa-pa, ma-ma.

Wat aanving als brabbeltaal, gaat later over in gestamel, in het onafgebroken gebabbel, in het drukke gepraat. (Tusschen haakjes zij hier opgemerkt, dat er op dezen trap van ontwikkeling nog geen doelbewust spreken of redeneeren plaats heeft). Later zal onze kleine man hartelijk lachen: "Ha-ha-ha!" hij zal zingen van: "tralala, falderalderiere, van heisa hopsasa", ja, hij zal juichen: "Hoera!"

Op de *A* volgt natuurlijk de *B*; zooals bij ons het spreekwoord het uitdrukt: "Wie eenmaal *A* gezegd heeft, moet ook *B* zeggen!" waarin stilzwijgend ligt opgesloten, dat daarna ook de *C* en de overige letters

vanzelf zullen volgen. Dit doet mij denken aan het sprookje van: "Zwaan, plak aan!"

Er was eens een knaap, Adriaan genaamd. Hij was de eigenaar van een gouden zwaan.¹⁾ In het lokaal waar hij overnachtte, wilden de dienstmaagd en de knecht elk een veer uit zijn vleugels halen. Maar nauwelijks raakten zij den vogel aan, of zij zaten er aan vastgeplakt. Adriaan ging met zijn zwaan de straat op, en de meid en de knecht moesten er achteraan, al wilden zij niet graag. Achtereenvolgens kwamen de pastoor en de kapelaan, de burgervader en zijn gade en nog vele anderen, die allen trachtten den laatsten gevangene los te maken; maar in plaats van daarin te slagen, bleven zij er zelf aan vasthaken.

Wat dat verhaal te beteekenen heeft, ziet gij hier voor u afgebeeld in het woord:

A — BRA — CA — DA — BRA.

Dit is ontstaan door de verbinding van den oerklank *a* (alzoo den zwaan) met de verschillende letters van het alfabet in hun natuurlijke volgorde (*b, c, d*); daarna den terugkeer, aangeduid door de laatste *b*, en daar tusschen in twee rollende *r*'s, om de voortgaande beweging te kennen te geven. Het geheele woord bestaat uit 5 lettergrepen, in elke waarvan de *a*-klank gehoord wordt, en deze 5 *a*'s gezamenlijk komen overeen met die van het pentagram.

Het woord *abracadabra* werd oorspronkelijk gebruikt om de Openbaring of de uitstrooming van het Oerwezen in de verschillende gebieden der natuur aan te duiden. Dit is ook de beteekenis van het Grieksche woord *Abraxas* of *Abra-sax*, welken mystieken naam, die het eerst door de gnostieke sekte der Basilidianen werd gebruikt, men heel vaak in middeleeuwsche ringen vindt gegraveerd.²⁾

De verschillende letters, waaruit het woord bestaat, bezitten ieder een zekere getalwaarde, waarvan het totaal juist 365 bedraagt, en waarmee de 365 openbaringen van de Godheid worden aangeduid. Aldus:

$a a a = 3$; $b = 2$; $r = 100$; $x = 60$; $s = 200$.

¹⁾ Of van een gans, wat op hetzelfde neerkomt. In het laatste geval draagt het verhaal tot titel: "De gouden gans." Het is hier niet de plaats om op de overeenkomst en op de hooge beteekenis van deze beide vogels dieper in te gaan. Ik heb dat elders reeds gedaan in mijn boekje over: "De sprookjes van Moeder de Gans, hun oorsprong en hun beteekenis," bladz. 8—10, alsmede in een onuitgegeven voordracht over: "Gans en Zwaan in mythe en sage."

²⁾ M. Busch. *Deutscher Volksglaube*, 362.

Volgens anderen moet men in *abracadabra* het tot een tooverformule vervormde Latijnsche alfabet zien. Men verstond er een tooverspreuk onder, bestemd om op perkament geschreven en aan een vlasdraad om den hals gedragen te worden als een onfeilbaar middel tegen allerlei ziekten. De letters waren aldus geplaatst:

a b r a c a d a b r a
 a b r a c a d a b r
 a b r a c a d a b
 a b r a c a d a
 a b r a c a d
 a b r a c a
 a b r a c
 a b r a
 a b r
 a b
 a

Het eigenaardige van deze figuur is dat, wanneer men onverschillig met welke *a* aan den linkerkant begint te lezen, eerst naar rechts en vervolgens naar boven (of omgekeerd) men altijd weer het oorspronkelijke woord terugbekomt.

Een afbeelding, hoe men de letters van het *abracadabra* mogelijkerwijze placht te schrijven om en in het pentagram, om het vervolgens toe te vouwen en in den vorm van een vijfhoek om den hals te hangen, kan men nog vinden bij Naber, *Meetskunde en mystiek*, 42.

Voor ons echter, verlichte menschen uit de 20ste eeuw, is de beteekenis van dit woord geheel verloren gegaan, en wij gebruiken het alleen nog maar om datgene aan te duiden wat onleesbaar geschreven, wat totaal onbegrijpelijk voor ons is, het zoogenaamde potjeslatijn.

Thans ben ik klaar met de *A*, en zou ik tot een volgende letter kunnen overgaan. Maar toch wil ik dat niet doen, alvorens er nog even de aandacht op gevestigd te hebben, dat Mars (waarmee deze letter in verband staat) in de astrologie "*het kleine ongeluk*" wordt genoemd. Hij voorspelt en brengt *ongeluk* aan, omdat alle streven hier gericht is op stoffelijke zaken, op uiterlijke dingen, op kracht en macht, zonder te vragen naar recht en billijkheid, of zich te laten leiden door gevoelens van liefde. Toch is het slechts een *klein* ongeluk, daar alle ontwikkeling nu eenmaal op deze wijze moet aanvangen, en het voor den

lager staanden mensch de eenig mogelijke manier is om vooruit te komen. Handelen, zelfs op deze in onze oogen vaak minder aanbevelenswaardige manier, is altijd nog beter dan de handen werkeloos in den schoot te laten rusten.

I, i.

Na de zware A behandel ik het liefst de lichte I, aangezien die er in ieder opzicht mede in oppositie is, terwijl de heldere E als de verbindende schakel optreedt, waardoor het evenwicht tusschen deze beide tegenstellingen wordt verkregeu.

Hier wil dus, indien ieder stil is, de I haar lied voor u zingen.

De lange of volkomen I (IE) zingt in lichtgewiekte sylben het lied der liefde, dat opwelt uit het diepst van de ziel, terwijl de korte of onvolkomen I met zilveren trillingen het innige bezingt van de min. Doch lang of kort — er zit immer muziek in dien klinker.

Waar A — ik herhaal het andermaal — de zware klank is, voortgebracht door de machten der aarde, die in verband staat met Mars en altijd zijn mannelijk karakter bewaart — de klank alzoo van alle banaalheid, alledaagschheid en oppervlakkigheid — daar is de I de glyfe, het type van de stilte, van de innerlijkheid, van de intimiteit, welke zich in de dieren openbaart als het instinkt, en bij den mensch als de psyche of de ziel, tot wier werkingen behooren de herinnering en de bezinning, indien hij zich de dingen die geschied zijn, weer te binnen brengt en zich er in verdiept.

De I, de lichtste van alle klinkers, is de ziel der muziek en van het lied, van de melodie en de harmonie, van de hymne en van het lyrische gedicht, en niet minder ook van al wat lief en vriendelijk, wat beminne-lijk en sympathiek is.

Niet — of ten minste aanzienlijk minder — vinden wij deze lieve letter in het harde en koude proza, dan in de poëzie, in het lied van den dichter.

Sommige individuen doet zij genieten van de diepzinnigheden der mystiek, doch ieder die hiervoor den innerlijken zin mist, die er niet de intuïtie voor bezit, doet beter deze dingen te laten liggen.

De I, als de minste [d. w. z. de kleinste] letter van het alfabet, is het beminnelijkste wicht van de geheele familie. Waar dit kindje binnenkomt, juicht heel het huisgezin. En dat heeft inderdaad een diepen zin!

Immers, zij biedt ons het onmiddellijke inzicht in de dingen; in hoogste instantie schenkt zij ons de innerlijke verlichting of illuminatie. Maar ook mint zij striktheid en beslistheid, en wijst zij ons in 't bijzonder op onzen plicht, waarbij zij ons dikwijls als kinderen op de vingers tikt. En immer doet zij in ons binnenste haar zinspreuk weerklinken: "Dienende liefde."

Als symbool van de innerlijkheid stelt zij het *ik* tegenover het *niet-ik*, het bijzondere tegenover het algemeene, *dit* tegenover *dat*, *is* tegenover *was*, *hier* tegenover *daar*¹⁾, en kiest men ook in vrouwennamen met voorliefde den *ie*-klank: Minny, Tilly, Willy, Mien, Riek, Stien, Maria, Ida, Lize, enz.

Ook vinden wij dien klinker in de volgende woorden: in, binnen, dicht, dichtcr, kiem, begin, beginsel, principe, midden, inwikkelen, priester, mis, pit, pil, stip, zin, wil, ring, kring, cirkel, binden, winden, bidden, zitten, bezit, liggen, zich, grienen (beteekende oorspronkelijk: lachen; wat wij er tegenwoordig onder verstaan, heette toen: *grienen*): licht (de innerlijke verlichting tegenover de buitenste duisternis, de uiterlijkheid), blinken, glimmen, glinsteren, schitteren, zien, blikken, bliksem, flitsen, lier, zingen, tierelieren.

Onze hoofdletter I stelt ook voor het Romeinsche cijfer I = één, en bovendien het Engelsche woord I = Ik = Ich (Duitsch).

De kleine i is eigenlijk een verbinding van I en O, alzoo samen 10, hetwelk het getal is van de menschelijke volheid of volmaaktheid.

Hoe min de i ook is, zij is niettemin gesplitst in twee deelen, waarvan het bovenste, de stip, nog weer veel geringer is dan het onderste. En juist op dat stipje moet in 't bijzonder worden gelet, dat mag vooral niet veronachtzaamd worden. Hoe dikwijls moeten wij er de kinderen niet aan herinneren, ook in figuurlijken zin: "Vergeet toch niet de puntjes op de i te zetten!"

Hieraan dient nog te worden toegevoegd, dat Venus, de godin der liefde, met wier planeet de I in verbinding staat, volgens de astrologie "*het kleine geluk*" uitmaakt. Zij voorspelt en brengt *geluk* aan, omdat het streven hier niet gericht is op uiterlijke dingen en op stoffelijke

¹⁾ Dit is volstrekt niet iets toevalligs. Oudtijds bestond er in onze taal een voorvoegsel *a-*, dat thans zoo goed als verdwenen is. De zinnelijke en dus de eerste beteekenis van *a-* is een verwijzing naar iets verwijderds, derhalve verwijdering van of uit iets. In het eerste geval beantwoordt het aan *af*, in het tweede aan *uit*. (Zie het groote *Woordenboek der Nederl. taal*, door M. de Vries en L. A. te Winkel, I. 10).

zaken, doch meer op innerlijke motieven en beginselen. Niettemin is het toch nog slechts een *klein* geluk, omdat de liefde hier gewoonlijk zeer eenzijdig is, daar zij menigmaal het oog te veel naar binnen houdt gericht, zonder zich veel aan haar omgeving gelegen te laten liggen. Een al te innige liefde tot zijn eigen kinderen of voor zijn vrienden en vriendinnen maakt menigeen blind voor hetgeen dezen missen, en verhindert hem te zien, wat hij niet zien wil. Hierdoor wordt hij dikwijls onbillijk tegenover degenen die niet tot zijn intimen kring behooren. In de politiek bindt dit hem soms tegen zijn zin aan de listen en intriges van een kliek, en op godsdienstig gebied dwingt het overigens eerbiedwaardige lieden, misschien in weerwil van zichzelf, tot het geloofsgericht of de inkwisitie ten opzichte van ieder individu, dat de dingen anders durft in te zien dan de persoon in kwestie.

De J behoort eigenlijk niet tot de medeklinkers, doch is een halfklinker. Zoowel naar den vorm als naar den klank is zij slechts een verlenging van de I. Zij juicht en jubelt het altijd uit van vreugde; zij kan joelen en jokken (= schertsen) als de lieve jeugd; zij voelt zich jolig gelijk een jonker en jentig als een jongejuifer. Haar karakter is sterk bevestigend; op alle vragen antwoordt zij met: "Ja!" en "Juist!" En in haar jovialiteit spreekt zij iedereen aan met het gemeenzame: je, jij of jou.

E, e.

Eer ik het woord verleen aan de E, verzoek ik u beleefd, de astrologische teekens op bladzijde 14 eens oplettend te beschouwen.

Wellicht weet gij reeds, dat de planeten in de astrologische werken worden voorgesteld door verschillende teekens, welke zijn samengesteld uit de volgende drie elementen:

+ = aarde = lichaam = uiterlijkheid.

○ = zon = ziel = innerlijkheid.

☾ = maan = geest, Rede, het hoogere mentale deel.

♂ de afbeelding van Mars, bestaat uit een *kruis* (het aardteeken) boven een *cirkel* (het zonneteeken), waardoor wordt aangeduid dat de *stof* heerscht over de *ziel*, de uiterlijkheid over de innerlijkheid.

Bij ♀, het symbool van Venus, is het precies andersom. Venus staat geheel onder den invloed van de innerlijkheid, van het gevoel.

☿ het teeken van Mercurius, is dat van de juiste evenredigheid, en

derhalve het meest harmonische van de drie. Lichaam, ziel en geest zijn hier alle drie vertegenwoordigd; het uiterlijke leven en het gevoelsleven worden beide beheerscht door 's menschen hoogere mentale deel, door de Rede.

Geven we verder het woord aan de E.

De E — de letter, het teeken van Mercurius, van den driewerf grooten Hermes — zal heden zelf tot u spreken.

Om vele redenen werd Hermes door de menigte zeer vereerd. Ten eerste, omdat hij de beschermer is van al hetgeen in betrekking staat met de wetenschap en de geleerdheid. Verder, wijl hij de vertegenwoordiger is van de geestelijke belangen der leerlingen, de leeraar welke hen in de gelegenheid stelt, op elk gegeven moment het rechte woord te spreken, en die belet dat zij, evenals degenen die slecht hun les geleerd hebben, midden in hun rede blijven steken.

Men meent — en zegt ook — wel eens, dat Hermes (of een zijner leerlingen) zich verbeeldt, dat hij alleen de wijsheid in leen heeft. Echter geheel ten onrechte, want de betrekkelijkheid van alle mensche-lijke waarheden en wetenschappen is hem zeer wel bekend, en daar elke eenzijdigheid hem vreemd is, erkent hij het recht van elke eerlijke meening, en streeft hij er steeds naar, de weegschaal van tegengestelde meeningen en oordeelvellingen in evenwicht te brengen. Geen grooter onrecht kunt ge hem aandoen, dan wanneer ge hem een dweper scheldt; evenmin echter is hij een letterknecht.

Volgens Plato is Hermes degene die de letters, de getallen, de meetkunde en de sterrenkunde heeft ontdekt. Ook wordt de uitvinding der maten en gewichten aan hem toegeschreven. Tellen en rekenen, meten en wegen, overleggen en redeneeren, is zijn lust en zijn leven. Voor hem zelf, den volleerden Meester, is het slechts een spel; voor zijn nederige leerlingen evenwel, waarvan deel uit te maken elkeen zich tot een eer mag rekenen, is het een zeer ernstige bezigheid, dat verze-ker ik u.

Dat een goed overleg, zooals het spreekwoord zegt, reeds het halve werk beteekent, weet hij heel zeker. En hij bedeeft elkeen met datgene wat hem toekomt volgens recht en wet, zonder den een boven den ander te bevoordeelen. Hij is de Heer en de Meester, die langs den weg der kennis wenscht te brengen: VREDE DOOR RECHT.

Tegenover de meening van vele geestelijke leeraren van tegenwoordig, die in de kerken prediken dat in deze slechte wereld alleen het geweld

kan regeeren, teekent hij verzet aan en stelt er tegenover het denkbeeld, dat het wereldverkeer slechts kan toenemen in streken waar vrede en eendracht heerschen. Daar te mogen wezen is hem een heerlijk feest, in zulk een sfeer voelt hij zich eerst recht lekker en prettig.

"Leven en laten leven" — dat is de stelregel waaraan men hem kan herkennen, en waaraan het ook moet worden toegeschreven, dat men hem tot den god van den handel verheven heeft. Want beter dan velen beseft hij, dat men in deze wereld van enkel betrekkelijkheden wat moet weten te geven en te nemen — niet alleen in het handelsverkeer, doch eveneens in het gemeene leven. Alleen op deze wijze kunnen we leeren, *leven* en *leer* met elkaar in overeenstemming te brengen.

Men zegt wel eens, dat Mercurius of Hermes tevens de heer is van hen, die geregeld hun werk maken van stelen en helen [m. a. w. dat de god van den *handel* tevens de god der *dieven* zou zijn]. Deze verkeerde meening moet echter aan gebrekkige of onvolledige kennis worden geweten; want méér te nemen dan recht is, vindt in den zeer oprechten en tevens heel eerlijken Hermes stellig geen verdediger.

De letter E is derhalve het beeld van den denkenden, den veelzijdigen, den zichzelf beheerschenden, den evenwichtigen mensch ¹⁾; van de "redelijke" wezens, met wie best valt te spreken; van den ernstigen werker en den geleerden denker. Het spellen, lezen, leeren, tellen, rekenen, meten, wegen, teekenen, spreken, redeneeren en prediken — gezwezen van de rest — vertellen van zijn vele bezigheden; verder alles wat week of teeder, breed, edel en verheven is. Het is dan ook werkelijk niet zonder reden, dat van het geheele A. B. C. de E de meest algemeene letter is, hetgeen de eerste de beste letterzetter u kan zeggen.

Woorden als: penseel, fluweel, weelde, fee, zee, zeven, zegen, zweven, geven eerst recht de beteekenis dezer letter weer.

Mercurius of Hermes is ook de heer van straten en wegen. Hem ter eere, als den god die den rechten weg (den gulden middenweg!) leert kennen, werden veleer op vele kruiswegen beelden en gedenkstenen opgericht. Nog tegenwoordig is het gevleugelde wiel — een bekend

¹⁾ Men lette slechts op de twee teekens welke zijn wezen weergeven: E en e (⊕), elk verdeeld in twee eendere helften, welker tegenstellingen wel in een enkel beeld zijn vereenigd, doch geenszins opgeheven.

zinnebeeld bij onze spoorwegen — een herinnering aan dezen gevleugelden bode der goden, die datgene wat de Godheid te zeggen heeft, overbrengt naar de wereld der menschen.

Een slechte beteekenis heeft de E gekregen in de spreekwijze: "Verdeel — en heersch!" Menig regeerder heeft alleen door het volgen van dezen stelregel zijn bevoorrechte stelling in de gemeenschap verkregen. Tegenover een aaneengesloten geheel zou hij weldra bemerkt hebben, dat hij niet in de gelegenheid zou zijn geweest, de eendracht te verbreken.

U, u, en ui.¹⁾

Op dit oogenblik is de O, de betooverendste en de mooiste van al onze letters, aan de orde gekomen; doch zij zal ons haar schoonen toon nog niet doen hooren. Voorloopig sla ik haar over; zij zal komen na de N, dus nu zal de U zijn kunsten en kluchten voor u uitvoeren.

De U staat in verband met den gruwelijken en afschuwelijken Saturnus, die in de astrologie algemeen als een kwade invloed beschouwd, en zooals de gewone uitdrukking luidt: "*het groote ongeluk*" genoemd wordt. Al wat met den geduchten Saturnus in verband staat, verheft zich nooit hoog in de lucht, maar blijft altijd laag bij den grond, ook in figuurlijken zin. Dus is de U eerst recht een zure letter, die moeilijk valt te verduwen. Saturnus heeft uitsluitend wat uit te staan met alle zaken, die onder zeer konkrete voorwaarden kunnen worden gerangschikt. De fnuikende invloeden welke er van hem uitgaan, duiden op ouderdom en versuffing: duf, muf, suf, vuns, stug, nurks, dutten, sul, sukkel. Soms uitsluitend op kleinheid en nietigheid: nul, luttel, lutje (= klein), uk, hummel, krummel, grut, hut.

In verreweg de meeste gevallen gaat er van den u-klank een ongunstige invloed uit: duur, guur, zuur, kuren, humeurig, schuw, tureluursch; bulderen, blut, bunzing, duchten, vluchten, humbug, flauwe kul, hutje met mutje, de kop van Jut, Sint-Juttemis, hokus-pokus. Ook allerlei schunnige uitdrukkingen, die met 's menschen lagere natuur, met zijn dierlijke lusten in verband staan en welke men in fatsoenlijk gezelschap

¹⁾ De tweeklank *ui* is eigenlijk slechts een vergroving van de *u*, door welken klinker hij in gewestelijke spraak dan ook vaak vervangen wordt, waar men bijv. spreekt van "*huus*", in plaats van "*huis*".

niet zou kunnen uitspreken, doch waarmee de ruwe lui uit de achterbuurten gewoonlijk niet zuinig omspringen, vertoonen deze lugubere *u*. Onder de volkeren zijn het merkwaardigerwijze de Hunnen, de Russen en de Turken — nu juist niet bepaald de meest ontwikkelde! — wier stug en ruw karakter door deze letter wordt uitgedrukt.

De stugge Saturnus is zich zeer goed bewust, dat hij geen deel uitmaakt van hen, die rust noch duur kennen; juist doordat hij altijd zoo laag bij den grond blijft, schenkt hij ook aan anderen vaak beschutting en rust: buffel, buffer, kruk, mummie, put, punt, knuppel, korpus, turnen, stutten, muur. Maar daartegenover moet het hem als een zware schuld worden aangerekend, dat hij is de kommunist onder onze klinkers, de groote gelijkmaker die, daar hij niet bij machte is zichzelf tot de hoogte van zijn broeders en zusters op te werken, alles wat boven hem uitsteekt naar omlaag trekt, totdat het aan hemzelf gelijk is geworden — het beeld alzoo van onzen tegenwoordigen tijd, vooral op staatkundig gebied. Bij de ruwe aanraking van dezen usurpator verliezen onze mooiste letters hun eigen schoonen klank, om voortaan nog slechts den duffen en afschuwelijken korten *u*-klank te laten hooren: *de, een, mijn (m'n), zijn (z'n), aardig, heerlijk, belangrijk, liefderijk, mijnheer (meneer), 'ereis (eenreis), enz.*

Tot Saturnus' vermogens behoort in de allereerste plaats het *kunnen*, waarbij de zucht naar het praktische nut de grootste rol vervult, maar dat soms toch ook wel tot een hoogere orde verheven wordt in de kunst (afgeleid van *kunnen*) en in de kultuur. Aldus kan Saturnus ons nu en dan wel eens een uur van puur geluk verschaffen, doch natuurlijk is dat zelden van langen duur. De humor intusschen is zijn lustigste kind, voor welks kluchtige kuren zelfs de nuchterheid van een Nurks moet vluchten.

Daar straks merkte ik reeds op, dat Saturnus door de astrologen "*het groote ongeluk*" genoemd wordt. Erger kan het zeker al niet. Evenwel, er is geen ongeluk zoo groot, of er komt altijd nog wel een gelukje bij, zooals het spreekwoord luidt, gelijk het aan den anderen kant evenzeer waar is, dat het onvermengde geluk hier op aarde nimmer gevonden wordt. Goed en kwaad, geluk en ongeluk vinden wij hier op de wereld altijd ten nauwste met elkaar verbonden en dooreengemengd. Iedere deugd (die der zuinigheid bijvoorbeeld) grenst aan een ondeugd (in casu de gierigheid) en loopt spoedig gevaar daarin over te gaan,

wanneer zij tot het uiterste wordt doorgevoerd. Omgekeerd valt het echter evenmin te ontkennen, dat in ons leven vol bonte tegenstellingen menigmaal uit het kwade (of wat wij ten minste daarvoor hielden) het goede geboren wordt, dat een stoffelijk "kwaad" wordt omgezet in een zedelijk of geestelijk "goed". Zoo kan het resultaat van een langdurige ziekte soms zijn, dat een ongeduldig mensch in een geduldigen lijder veranderd wordt; door rampen en tegenspoeden van allerlei aard worden sterke naturen dikwijls tot verdubbelden ijver en inspanning aangespoord. En wij Theosofen zijn er zonder uitzondering zeker wel allen van overtuigd, dat een leven geheel zonder moeilijkheden — gesteld dat dat mogelijk ware — als een nutteloos en verloren leven beschouwd zou moeten worden. Wat voor ons lichaam, voor ons stoffelijk welzijn nadeelig moet worden geacht en daarom gewoonlijk voor minder verkiest wordt gehouden, kan zeer wel het juiste middel zijn tot loutering en zuivering onzer ziel.

Op dezelfde wijze nu maakt de invloed die door Saturnus wordt uitgeoefend, een deel uit van de booze macht die wel het kwade beoogt, maar er toch indirekt toe medewerkt het goede tot stand te brengen. Tengevolge van zijn afbrekende en sloopende werking worden allerlei levensvormen tot ondergang gedoemd en vernietigd, die anders zichzelf zouden overleven. Maar al wordt daardoor ook de vorm tot ontbinding gebracht, het inwonende leven wordt er door bevrijd van de boeien der stof en daardoor in de gelegenheid gesteld, zich later weer in nieuwe en schoonere vormen te openbaren. Het behoeft ons alzoo volstrekt niet te verwonderen, wanneer wij lezen dat de U — de 21ste letter van ons alfabet — in de alchemie tot zinnebeeld dient van de 21 dagen, welke er noodig zijn om lagere metalen in zilver om te zetten.

Voor zooverre het *het menschelijk leven* betreft, is deze ontbindende, maar tevens louterende invloed van Saturnus gemakkelijk aan te toonen en te begrijpen: de gebreken en kwalen van den ouderdom toch hebben vaak ten gevolge, dat de mensch zich min of meer moet terugtrekken uit het woelige leven, verschaffen hem de gelegenheid tot kalm en rustig nadenken en brengen hem tot bezonkenheid, terwijl zij tevens de voorbereiding vormen voor de bevrijding zijner onsterfelijke ziel uit het stoffelijk omhulsel.

Ten opzichte *der taal* evenwel is het zeer moeilijk, die louterende werking aan te toonen of te verklaren. Iedereen ziet natuurlijk onmiddellijk de groote nadeelen die er ontstaan, het onherstelbare verlies dat

er geleden wordt, wanneer zoovele heldere, klankrijke lettergrepen onder den invloed der doffe *u* langzamerhand geheel toonloos worden. Doch dat dit in ander opzicht eenig voordeel zou kunnen opleveren, vermogen wij niet te bespeuren. De verklaring hiervan moet gezocht worden in de omstandigheid, dat onze taal een levend organisme is, hetwelk, hoeveel eeuwen het ook reeds getrotseerd moge hebben, nog altijd jong is en krachtig en frisch, waardoor wij dergelijke sporen van verwording en ontbinding niet anders dan als iets kwaads, iets onnatuurlijks kunnen gevoelen. Indien echter, mogelijk na duizendtallen van jaren, onze taal geheel in verval zou geraken en duidelijke sporen van seniele aftakeling zou gaan vertoonen, zou hetzelfde verschijnsel dat ons thans zoo onnatuurlijk voorkomt, ons volstrekt niet meer bevreemden.

EU is de klank die in betrekking staat met de Maan. Het fleurige aanzicht hiervan is: geur, reuk, odeur, kleur, leuk, fleurig, keurig, heusch, keuze, neuriën, deun, steun, keuvelen. Het lagere, meer humeurige aanzicht geven te kennen: zeuren, leuteren, treuzelen, kreunen, steunen, treuren, sleur, scheur, teleurstellen, sneuvelen, reutelen.

Het teeken EU is samengesteld uit de heldere E van Mercurius of Hermes en de kuchende U van Saturnus. Hermes' helderheid en opgewektheid treden ons tegen uit de woorden der eerste reeks, Saturnus' verzuchtingen uit die der laatste rubriek.

OE doet den invloed gevoelen van de Zon, die de oerbron is van alle leven, van al wat goed en zoet is op onze moeder de aarde:

bloesem, bloem, bloed, zoet, goed, groen, groet, moeder, broeder, hoeder, koen, kloek, moed, roem, oef!, zoel, zwoel, doel, zoen (= het teeken van vrede en vriendschap. Oordeel, gericht, verzoening. Dit woord hangt waarschijnlijk samen met *gezond*).

De OE wordt gevormd door de sonore O, die (zooals ik in het vervolg dezer voordracht hoop aan te toonen) het Hoogere in hoogste volkomenheid voorstelt, vereenigd met de heldere, edele en teedere E van Hermes. Geen wonder alzoo, dat nagenoeg alle woorden dezer groep een goede beteekenis hebben!

Thans heb ik alle klinkers behandeld, en zou ik dus kunnen overgaan tot de bespreking der medeklinkers. Doch alvorens dat te doen, dien ik eerst nog op een zeer belangrijk verschijnsel de aandacht te vestigen,

n.l. dat de verschillende fasen of ontwikkelingsperioden van het menschelijk leven elkaar volmaakt op dezelfde wijze opvolgen als de letters waaruit het alfabet bestaat. Voor de medeklinkers, die geen eigen geluid geven, is dat niet zoo gemakkelijk aan te toonen als voor de klinkers; voor zoover het mogelijk is, zal ik het later doen. Thans verzoek ik u, nogmaals een blik te slaan op een der beide figuren I of II, waarop ge langs den omtrek van den cirkel de verschillende letters vindt afgebeeld, en daarbij nauwkeurig acht te geven op de plaats, waar de *a*, *e*, *i*, *o* en *u* zich bevinden.

De *a* beantwoordt aan de eerste fase van het menschelijk bestaan, die van het pasgeboren kind, dat hoofdzakelijk reageert op krachtige fysieke aandringen welke uit de buitenwereld tot hem komen, en dat moet leeren babbelen en praten.

De *e* stemt overeen met het tweede tijdperk, dat van den leerling welke zich naar de school begeeft, om zich daar op het spellen, lezen, tellen, rekenen, denken, redeneeren, enz. toe te leggen.

De *i* symboliseert het derde tijdstip, dat waarin de liefde haar intrede in het leven doet, en dikwijls ook maar al te wild de zinnelijkheid en de dierlijke driften; waarin een lid van de eene sekse zich tot iemand van het andere geslacht voelt aangetrokken.

De *o* (hierboven nog niet besproken) komt overeen met die periode, ongeveer vallende op het hoogtepunt des levens, waarin dezelfde persoon onder de bekoring en de betoovering komt van Gods schoone schepping en van al haar verborgen wonderen.

De *u*, tot besluit, duidt aan den luguberen toestand van uiterlijk verval en versuffing, waarin het lichaam van den mensch geraakt, als zich de gebreken van den ouderdom beginnen te vertoonen, waarvan hij van nature een gruwelijken afschuw heeft.

* * *

Voor de aardigheid — die nochtans méér dan alleen maar een aardigheid is — voeg ik hieraan nog de opmerking toe, dat iemand die een heel verhaal zou willen schrijven waarin niet meer dan één enkele klinker voorkomt, een keuze kan doen uit de volgende onderwerpen: *A-saga*, *A-klank*, *A-taal*, *E-legende*, *E-preek*, *I-dicht*, *I-lied*, *O-sprook*, *O-woord*, *U-stuk*, *U-klucht*, *U-prul*.

Een letterkundige curiositeit van dezen aard, onder den titel: *A-saga*, *E-legende*, *O-sprook*, trok een kleine eeuw geleden de algemeene be-

langstelling als een proeve van den rijkdom onzer taal en de grondige taalkennis van de drie bekwame mannen, die haar samenstelden. In 1924 zag van dat geschriftje een nieuwe uitgave het licht.

DE MEDEKLINKERS.

Wat nu de medeklinkers betreft, zoo zal ik deze niet alle even uitvoerig behandelen als de klinkers; alleen aan die welke een sterk sprekend eigen karakter vertoonen, zal een grondiger bespreking worden gewijd.

B, b is in de eerste plaats het beeld der gebondenheid: band, bond, binden, bende, bundel, ban, baan, boei, bal, baal, bodem, berm, baken, boezem, bouwen, balk, gebinte, bord, beuk, boek, bast, boer, buur, beurs, burcht, burger, borg, borst, bult; binnen, buiten, boven, beneden, bachten (Vlaamsch voor: achter); bij; voorvoegsel *be-* (= bij, samen); bim-bam.

De gebondenheid brengt vaak barschheid en bökkigheid mede: bahl, baas, bar, beu, beul, bits, bok, bot, boksen, botsen, boos, bul, buffel, bui, bang, beuken, bulderen, bargoensch, boeman, biete**b**auw, bombarie, bombast.

Bij *bl* blinkt de lange en lichtende *l* uit boven de barschheid van de *b*: blank, bloem, bos, bloed, blazen, blind, blaken, blazen, bles, bleek, blij, blijken, blijven, bloeien, blaten, blakeren, bloot, blozend, bliksem, blond, bloode, blusschen.

Ze blikte blozend naar 't blanke duin.

Angstig dan om zich of iemand ze zag.

(J. B. SCHEPERS.)

Bij *br* daarentegen wordt het bökkige van de *b* nog versterkt door het rollende van de *r*, zoodat het altijd iets brutaals uitbeeldt: braaf (= dapper), brak, braken, brassen, braveeren, bravo, breed, breuk, broeien, brallen, brullen, brouwen, bruut, bruusk, Bram, branie, brand, breken, brommen, bres, braden, breien, broddelen, brabbelen, bronstig, brui, brieschen.

Een buitengemeen voorbeeld der verbinding van de blanke of blozende *bl* en de brekende *br* biedt ons Willem Kloos in het volgende gedicht:

O, raak 't niet aan: o, 't eindloos-fijne en teëre,
 Dat ligt als wonder van gevoeligheid
 In dit *broos bloempje*, daar haar *blaadjes breidt*
 En naar het zonlicht haar gelaat wil keeren !

Van D, d doet de eerste ons denken aan de Grieksche delta of driehoek Δ (de voorstelling of het zinnebeeld van de goddelijke Drieëenheid), waaraan zij haar vorm te danken heeft. Deze voorstelling is echter reeds veel ouder dan het Christendom in deze streken, dat eerst ten tijde van Karel den Grooten (omstreeks 800) eenigszins algemeen ingang begon te vinden. Doch reeds eeuwen daarvoor was bij ons volk van schippers en koopvaarders de waarheid bekend van het spreekwoord, dat "driemaal scheepsrecht is", alsmede dat "alle goede dingen bestaan in drieën". En wanneer op het Christelijke Paaschfeest de jeugd zich vermaakt met het spelen met gekleurde eieren en daarbij het volgende liedje zingt:

Palm, palm-paschen,
 Ei-koerei,
 Over eenen Zondag
 Dan hebben wij een ei!
 Eén ei is geen ei,
 Twee ei is een half ei,
 Drie ei is het rechte Paaschei —

dan kan men de beteekenis der laatste drie regels wel met de Christelijke Drieëenheid in verband brengen (één goddelijk wezen is nog niet de Godheid, Vader en Zoon zijn één, maar Vader, Zoon en H. Geest tezamen vormen God)¹⁾, doch het behoeft zeker niet nader betoogd te worden dat deze verklaring er eerst in lateren tijd aan is gegeven, want dat het ei een overoud kosmogonisch zinnebeeld is. Opmerkelijk, doch niet te verwonderen is het ook, dat men den naam der Godheid in sommige talen schrijft met drie letters: Deo, God.

D is het teeken van de duidelijkheid, van de grootst mogelijke bepaaldheid, dat antwoord geeft op tal van vragen: de, deze, dit, die, dat, daar, dan, dus, des, dies, daarom, derhalve; doen, daad, dadelijk, dam, dijk, deur, dicht, doel, duiden, diets, dharmā. Datgene wat al te zeer bepaald, in bepaalde vormen vastgelegd is, is ten doode gedoemd, moet noodwendig verstarren. Vandaar dat de d

¹⁾ G. J. Boekenooogen. *Onze rijmen*, 60.

duidt op demping en dood: doode dingen, dooie dienders, dom, domper, dop, dommelen, duchten, dorsten, ver-doemen, demon, dor, duivel, dogma.

Het dunkt mij zeer waarschijnlijk dat hiermede in verband staat, dat de *Deo* der R. K. kerk zoo sterk verbonden is met het geloof aan den *duivel* en met het *dogma*, in tegenstelling met den *God* der Germaansche volkeren. Want de orthodoxe Christenen in het algemeen, en de Roomsche-Katholieken vooral, hebben met hun eng begrensde dogma's de Godheid en de kerk, buiten welke geen zaligheid te vinden zou zijn, voor zichzelf trachten te monopoliseeren. De Germaansche opvattingen hieromtrent zijn van veel ruimeren en milderen aard. Evenwel moet worden toegegeven, dat er in dit opzicht in den laatsten tijd bij de Roomschen een groote kentering is gekomen, vooral in deze Germaansche gewesten. Wel houdt men nog altijd angstvallig vast aan de leer, dat er "*buiten de R. K. kerk geen zaligheid mogelijk is*", doch de uitlegging welke men tegenwoordig aan die woorden geeft, verschilt hemelsbreed van hetgeen zij letterlijk beteekenen. Want om de zaligheid deelachtig te kunnen worden, is het volgens de thans gangbare meening niet noodzakelijk dat men *tot het lichaam*, maar is het reeds voldoende dat men *tot de ziel der kerk* behoort; d. w. z. men behoeft volstrekt geen lid te zijn van de R. K. kerk (ofschoon dat natuurlijk altijd wel wenschelijk blijft), mits maar mag worden verondersteld dat men alleen dwaalt te goeder trouw, en dat men er altijd naar gestreefd heeft, te leven volgens de hoogste opvatting die men zich van God en van den godsdienst heeft kunnen vormen. Volgens deze theorie kunnen ook de heidenen die nooit van Jezus en Zijn leer hebben gehoord, alsmede de volkeren die reeds eeuwen vóór Jezus' geboorte leefden, deel hebben aan de hemelsche zaligheid, indien men slechts kan aannemen dat zij wel in Hem geloofd zouden hebben, indien zij Hem gekend hadden. En aangezien wel verreweg de meesten die dwalen dit doen *te goeder trouw* — want wie zou zich *opzettelijk* afkeeren van de waarheid welke hij als zoodanig heeft erkend? — zoo zullen er ook niet velen zijn, die van de kans om zalig te worden, behoeven te worden uitgesloten. Het treurigst is het in dit opzicht gesteld met de afvallige leden der R. K. kerk; zij toch zijn grootgebracht in het ware geloof, en kunnen dus nimmer tot hun verontschuldiging aanvoeren dat zij dat niet gekend hebben.

Het is wel jammer, dat de Evangeliepredikers ten tijde van koning

Radboud ten opzichte van dit geloofspunt er blijkbaar een heel wat minder verlichte meening op na hielden. Anders toch zou deze vorst zijn ééne been, dat hij reeds in het doopvont gestoken had, niet hebben behoeven terug te trekken, doch had hij het andere er gerust naast kunnen plaatsen. Door haar bekrompen opvatting heeft de geestelijkheid toen een schoone kans om een invloedrijk persoon voor het Christelijk geloof te winnen, laten voorbijgaan. Het dient echter erkend te worden, dat de Roomschen tegenwoordig wel wijzer zijn! —

De drukke *dr* dringt zich driest overal in waar drukte gemaakt wordt, om daaraan uitdrukking te geven; dan is hij dadelijk op dreef: draaien, dragen, dracht, drijven, dreef, drift, dragonder, draf, draak, drank, drama, dringen, drang, dreggen, dreigen, drenzen, dresseeren, dreunen, droes, drom, drommel, drommels, dromedaris, dronken, droomen, drossen, druipen, druk, drukken, druppelen, dreumes, be-driegen, ge-druisch, ver-driet, ge-drocht, dra, drijven, be-drijf.

F, f is de voorstelling van het vuur in al zijn felheid. Zij is de figuur die onmiddellijk volgt op de E, van welke laatste de bovenste en de onderste helft volkomen aan elkaar gelijk zijn, waarom ik haar de letter van het *evenwicht*, van de juiste verhouding of evenredigheid heb genoemd. Bij het teeken F daarentegen is die verhouding, dat evenwicht geheel verbroken, daar het bovenste deel overheerscht, en dus kunnen wij haar het best kwalificeeren als de figuur van het *verbroken evenwicht*. Bij de woorden welke van deze groep deel uitmaken, is alle gematigdheid, alle redelijkheid verre te zoeken; met geweldige kracht barsten zij los om uiting te geven, hetzij aan hun vurige vreugde, hetzij aan hun felle verontwaardiging. Tot de eerste rubriek behooren: ferm, flink, fiks, fors, fier, fijn, feest, fideel, faam, fonkelen, flikkeren, flitsen, fut, fooi, fiat!

En tot de andere: fat, fel, fout, feil, foei, fielt, feeks, furie, fatum, fataal, feit, femelen, folteren, fanatiek.

G, g geeft weer de gave van den goddelijken geest, de gesteldheid van al datgene wat groot is en goed. Zij is de zevende letter van het alfabet, en als zoodanig een goddelijke of heilige glyfe:

God, geest, goud, gulden, gild (oorspronkelijk: offer, offerfeest, broederschap, vereeniging, bescherming, betaling, geldelijke bijdrage, vergoeding, geld; de laatste beteekenis, die van *gemunt geld*, is de jongste van alle).

geel, geven, gave, gift, gast, gunst, gul, begeerte, gaaf, gaar, galm, gans, gamma, gauw, gaarne, gading, gade, genoeg, geur, gids, gunnen, git, golf. Verder behooren hiertoe alle woorden die met het voorvoegsel *ge-* (= samen, bijeen) beginnen: gebroeders, gesprek, gedachte, gebed, geloof, gemoed, geweten, geheel, geheim, geheugen, gejubel, gejuich. De glyfe *gl* is het symbool van de voortglidende beweging en van alles wat glanst: glad, glas, glans, glazuur, gleuf, gletscher, glimmen, glinsteren, glippen, globe, gloed, gloeien, glooien, glore, glorie, gluipen, gluren, glunder.

Hebt gij wel eens goed geluisterd naar het geluid der golven in regels als de volgende:

De azuren lucht ziet in de azuren zee,
De *glinstrig* gulden golven *glijden* *glippend*,
Zoo licht als feeënvoeten trippend,
In murm'lend schuim langs marmertreë op treë.

Geen gunstig getuigenis van den *g*- galm geven de woorden, die met *gr* beginnen; de ruwe aanraking van de *r* zou ons daar den goddelijken glans der *g* bijkans geheel doen vergeten: gram, graf, gracht, grap, grauw, graveel, greep, grijpen, grens, grief, griep, grijnen, grijs, grinniken, grot, grond, grof, grommen, gruis, gril, greppel, gruwel. Doch een glimp van de oude glorie der *g* bleef behouden in: graad, graaf, graag, grazen, gratie, graan, grabbelen, gracieus, gratis, gravure, grif, gretig, groeien, groen, groeten, groot.

H, h is de letter van de hoogte, de lange haal die naar den hemel wijst. De gesproken *H* kan eigenlijk nauwelijks een klank of een letter worden genoemd, en is dan ook, zooals Mej. De Beer in haar reeds meermalen door mij aangehaalde brochure opmerkt, moeilijk onder eenig teeken van den dierenriem te brengen. Zij is de klanklooze uitademing, niet meer dan een zucht, die opwelt uit de diepte en oprijst naar omhoog. Zij is een aspiratie, een hunkeren, een hang naar het verhevene. In sommige streken van ons land wordt de *h* nimmer uitgesproken, wanneer zij zich aan het begin van een woord bevindt, en daarentegen soms geplaatst vóór een woord dat wij zonder *h* schrijven. Zoo kan men dan te hooren krijgen, dat iemand "een eel oofd met aar eeft", of ook wel: "dat de aren van ons oofd halle 'eteld zijn." Van de hooge beteekenis der *h* verhalen de volgende woorden en uit-

drukkingen: heer, halm, haag, haan, hals, hoofd, haar, helm, huis, hek, heffen, verheven, hoog, heilig, hemel, helpen, heerschen, held, hert, heester, heide, hil, heuvel, hevelen, hevig, huif, horens, hijschen; het hooge Hemelhuis, een hooge Heer, een brave Hendrik, geheim, Heiland, Halleluja; hallo! heisa hopsasa; hiep-hiep-hoera!

Hoe hoog verheven klinken ons de volgende woorden in het oor:

Der heil'gen harten neigen innig tot hun Heere.

(FRED. VAN EEDEN.)

K, k, gekenmerkt door zijn scherpe haken, is de klank die zeer krachtig het karakter van den krijgsgod kenbaar maakt: kampen, kanon, korporaal, kapitein, kijven, kermen, kerven, kelen, kapen, kabaal, ketting, kerel, ketter, keet, kappen, kunnen, koning, keizer.

Nog krachtiger kreten krijgen wij te hooren van de woorden die met *kr* aanvangen: krabben, kraken, kreet, krijt, krijten, krijschen, krenken, kreuken, kraaien, kroeg, kruk, kruipen, krabbel, krassen, kram, kramp, kruis, kreng, krom, krakeel.

Kl is de klank van alles, wat als een klis of klit aan elkander kleeft: klimmen, klauw, klamp, klam, klont, klodder, klei, klein, kleuter, kluit, klucht, klef, klauteren, kleumen, kleur, kloek, klant, klomp, klooster, kloot, klank, klinken, kluis, klos, kluts, klutsen, kluwen, kluif, kluister.

Kn geeft, door den invloed der *n*, iets laags of nederigs te kennen: knecht, knaap, knoop, knop, knakken, knijpen, knellen, knuppel, knoeien, kneden, knoet, knoest, knotten, kniezen, knul, knutselen.

Het karakter der *k* kunnen wij in het kort leeren kennen uit de hier komende regels:

Zij kropen, niet uit plicht nu, maar genoegten,

De ladders op en smeten steen na steen,

Gebroken uit de versch gekalkte voegen,

Over elkaars keiharde koppen heen.

L, l is de letter van de lange lijn, derhalve geheel volgens de laatste mode gekleed. Zij is inderdaad de langste van al onze letters, of, indien dat al niet het geval is, dan lijkt zij toch langer dan de anderen, omdat zij zoo verbazend slank is. De lengte is dan ook de kenmerkende eigenschap van een lange lijst van woorden, die met deze letter beginnen: lang, lengte, lente (afgeleid van het lengen der dagen), laan, linde, lint, lont, lat, letter, lijn, liniaal, lans, ladder, lijzen, leuren,

leuteren, laten (tegenover het korte en krachtige *doen*), liggen, lui, lief, leuk, lap, last, lust, lijst, lijn, leem, lak, log, loom, laag, laat, lot, licht, lucht, los, lommer, leed, lied, lokken, lezen (oorspronkelijk het oprapen, het bijeenzamelen der runenstaafjes waarop de letters stonden ingekerfd; later het samenvoegen en verbinden der letters, het "raden" naar de beteekenis, vergelijk Eng. "to read"), loeien, luiden, lanterfant, lijf (oorspr. leven, Eng. "life"), liturgie, litanie, *Lui-lekkerland*. Al dat lange en langzame kan nog sterk verlengd worden door de *alliteratie*, d.w.z. wanneer een aantal beklemtoonde lettergrepen alle met eenzelfde letter aanvangen, zooals wanneer gij een troepje kinderen hoort zingen:

*"Lief Lijsje loopt in de lindelaan,
In de lange, lange lindelaan,"*

en bovendien kan het een zeer neerdrukkenden invloed op ons uitoefenen, bijv.:

*Een lauwe loomheid lag over de lage landen.
Het leven werd Leendert tot een looden last.*

Evenwel bezit de *l* niet alleen een lijdzaam en zwak karakter, doch zij is eveneens — gelijk Luna, de Maan — heel wispelturig en veranderlijk van humeur, als de *EU* onder de klinkers, zoodat zij ons ook gelukkig en vroolijk kan toelonken gelijk de lieve lente of het lachende leven zelf in een regel die luidt als volgt:

"Licht is het leven, donker is de dood."

Ook in het lied van Willem Kloos:

*Lied'ren als klinkende luiten beloofde ik,
Lied'ren als vleiende windekens zoet,
Lied'ren zoo lieflijk en luchtig, als loofde ik
't Liefste van alles wat ooit lieven doet.*

Lief en leed beide worden alzoo door deze letter vertolkt. Het verlangen naar, en de lust in het eerste, slaat vaak om in den last van het laatste, evenals ook het tegenovergestelde dikwijls het geval is. Hoe heerlijk heeft Jacques Perk dit bezongen in zijn gedicht "Iris":

*Mij is gemeenzaam, wie even eenzaam
Het leven verlangende slijt,
En die in tranen zijn vreugde zag tanen. . .
Doch liefelijk licht, als hij lijdt.*

Draag alzoo gelaten uw levenslot, met al zijn lief en zijn leed, met zijn lied en zijn lach, doch ook met al zijn last en zijn lijden — lieve menschen, laten wij luisteren naar deze les, welke de letter *l* ons leert!

M, m is het merkmaal van de beweeglijke materie, gelijk de *W*, haar tegenvoeter, van het woelige water. Beide modellen dienen om een golvende beweging aan te duiden:

Dit merkteken hebben wij altijd "bij de hand," aangezien het in onze beide handen geschreven staat, als moest het ons voortdurend waarschuwend toeroepen: "Memento Mori!" (= gedenk te sterven). Merk op, o mensch, dat gij uit de materie zijt geboren en eveneens tot stof en asch moet wederkeeren. Aan deze materie of oerstof doen ons de volgende woorden denken:

moeder, maagd, Maria, Maya, Mei, mama, min, meisje, meid, medium, middel, mammon, maken, mobiel.

In de menschelijke maatschappij, waarin maar al te vaak macht boven recht gaat, is de materie of de mammon meermalen het middel, waarvan misbruik gemaakt wordt door moedige mannen, die zich van de macht willen meester maken.

Een heel mooien indruk maakt op mij ook de macht dezer *M* in een spreuk als de volgende, waarvan menig verhaal der oude Noormannen melding maakt:

"Machtig is de macht van het lot, maar machtiger dan die macht is de moed van den man, die zijn lot moedig draagt."

Alsmede in:

Dit is van heel de maandenrij

De mooiste maand, de maand van *Mei*.

(A. VAN CAUWELAERT. *Liederen voor Maria*.)

Een der eigenschappen van de materie is, dat zij gemeten en verdeeld kan worden. Vandaar: maan (= tijdmetr), maand, meten, meter, maat, min, minder, menig, meer, meest, massa, mand, mud, moot, mijl, munt, melk, mengen, malen, molen, mulder, meel, mond, morgen, middag, midden, mes.

En vermits meten en verdeelen het werk uitmaakt, waarin Mercurius boven alle andere menschen uitmunt, kan het moeilijk missen dat wij dit merk opmerken aan den aanvang der woorden: mensch, man, men, Monade, Manas, Manoe, maker, makker, maat, meester, magistraat, majesteit, monnik, menigte, meenen, melden, met, mede.

G.L.I.
bl 492.

En nademaal meten en verdeelen meteen in hooge mate het vermogen van onderscheiding ontwikkelt, behoeft het ons evenmin te verwonderen, dat Mercurius meestal zeer spoedig gereed staat met zijn "maar" en "mits", of m. a. w. dat hij nog al kritisch is aangelegd en de mededeelingen zijner medemenschen niet zonder nader onderzoek als waarheid wenscht aan te nemen. En na veel moeite en inspanning zal hij menigmaal moeten melden, dat men het naar zijn meening heelemaal mis heeft.

Een tot het uiterste doorgevoerde en al te strenge kritiek kan echter gemakkelijk in een volslagen ontkenning overgaan, gelijk de volgende letter ons leert.

N, n.

Lijnrecht tegenover de A vinden wij de N geplaatst; de eerste heel aan het begin, de laatste aan het eind van de neergaande boog der alfabetische en ook van de menschelijke evolutie (zie figuur II). En even tegenovergesteld als de plaatsen welke zij in het alfabet innemen, zijn ook hun karakters.

A — de altijdddurende affirmatie of aanvaarding van het leven, de man die altijd maar knikt van ja, en op alles maar ja en amen zegt. N daarentegen de Negatie, de eeuwigddurende ontkenner en tegenspreker, die altijd hardnekkig *neen* blijft schudden wanneer er sprake is van een hogere wereld, doch die den mensch ten slotte ook in de wereldsche zaken geen bevrediging doet vinden, waarvan hij hem al de naarheid en de nietigheid leert inzien. Zoo wordt de zoekende ziel langzaam maar zeker naar het nulpunt gedreven. Het geloof in het hoogere had zij — als de verloren zoon uit de gelijkenis — reeds lang verloren; het vertrouwen in het lagere begint haar nu ook te ontzinken. Bange twijfel en doffe wanhoop maken zich van haar meester, wijl zij niets meer heeft, dat in staat is haar eenig houvast te bieden.

Al wat naar negatie neigt, ook alles wat naar en nietig is, en bovendien al wat ter neder drukt, wordt te kennen gegeven door de letter N: negatie, neen, niet, niemand, nooit, nimmer, nihil, neger, negeeren, negotie, nek, nest, nijld, nijpen, nood, nis, nuk, nuf, nu, nul, nauw, nacht, nevel, naakt, noorden, nuchteren, nat, non, na, nadeel, norsch, nurksch, nieuw (= datgene wat na iets anders komt), Nirwana.

Dat de N in ons alfabet de 14de plaats inneemt, moet bepaald op een vergissing berusten; de 13de plaats — het ongeluksnummer — moest

de zijne wezen, zooals op figuur I het geval is. Hij komt hierin met de booze toovergodin uit het sprookje van de Schoone Slaapster overeen, met wie hij, als haar neef, nauw verwant is. Want de negatieve N is de groote ontkenner, die als een booze tovenaer ieder ding in zijn tegendeel weet te doen verkeeren, of het als bij tooverslag te doen verdwijnen: iemand wordt onder zijn invloed niemand, ooit verandert in nooit, ergens slaat om in nergens, immer gaat over in nimmer. En de zak, dien hij ons voorhoudt om er een naam of nummer uit te nemen ten einde ons geluk te beproeven, bevat naast enkele nietigheden, nesterijen en onbenulligheden, niets dan nieten.

De *n* is onder de medeklinkers hetzelfde wat de *u* is onder de klinkers, namelijk de slooper, die er voortdurend op uit is datgene af te breken en neer te halen, wat door zijn broertjes en zusjes met zooveel zorg en moeite werd opgebouwd. Deze beide letters zijn dan ook tweelingbroeders; men behoeft ze slechts even aan te zien, om terstond getroffen te worden door hun sprekende gelijkenis: *n* en *u*.

Plaatst men ze naast elkaar, dan vormen zij samen het woord *nu* of den naam van een tijdruimte, die eigenlijk in 't geheel geen tijdruimte is, daar zij slechts een ondeelbaar oogenblik duurt, doch die niettemin het belangrijkste moment van uw geheele leven uitmaakt: al wat gij ooit deedt, doet of later nog doen zult, gij doet het *nu*.

En zetten wij er nu nog een *l* achter (*nul*), dan staat daar voor ons de naam van een getal dat evenmin een getal is, dat totaal *niets* beteekent wanneer het vóór een ander getal wordt geplaatst, doch dat datzelfde getal vertienvoudigt wanneer men het er achter zet. Het getal *nul*, zegt Mevrouw Blavatsky, is daarom het getal van de hoogere gebieden, zooals het getal één dat is van het stoffelijk gebied.

* * *

O, o.

Niet ten onrechte nochtans wordt er gezongen in een van onze Christelijke liederen:

"Grooter dan de Helper is de nood toch niet", welke gedachte ook vertolkt wordt in ons spreekwoord: "Als de nood het hoogst gestegen is, is ook de redding nabij." Of, zooals Dr. De Hartog het uitdrukt: "Verlossende woorden worden uit den nood geboren." ¹⁾

¹⁾ Dr. A. H. de Hartog, *De zin van ons leven*, 150.

In zijn bange vertwijfeling is de mensch, zonder er zelf ook maar het minste vermoeden van te hebben, gekomen tot het *nulpunt*, dat tevens het *keerpunt* vormt in zijn ontwikkeling. Hij staat voor de poort, die als scheiding dient tusschen de neergaande boog der evolutie welke achter, en de opgaande boog die vóór hem ligt. De poort is echter gesloten, en opent zich alleen voor de personen die zich *bekeeren*, d. w. z. die erkennen dat zij verloren zondaren zijn die uit zichzelf niets vermogen, doch dat zij alleen gered kunnen worden door de hulp die van boven tot hen komt. Dit wordt vaak de wedergeboorte of de tweede geboorte genoemd. Het is de geboorte van den geestelijken in den natuurlijke mensch, zijn verlossing uit de zorgen en beslommingen van het stoffelijk bestaan, uit zijn gebondenheid aan de opeenvolgingen van geboorte en dood. Wie deze geestelijke geboorte eenmaal heeft doorgemaakt, kan niet meer verloren gaan. Wel is hij daardoor nog volstrekt niet bevrijd uit de strikken en bekoringen der zonde, doch hij heeft "der boozen pad" voor altoos den rug toegekeerd: hij heeft de eerste schrede gezet op den smallen weg die ten leven leidt, en in dezen eersten stap zijn alle komende wonderen reeds in beginsel besloten. Uit dit oogpunt bezien, kan zijn "*bekeering*" voorzeker als een "*omkeering*", als een soort van redding voor nu en later worden beschouwd.

Op dit gewichtige moment worden den armen zondaar vele helpende handen toegestoken, bijvoorbeeld in onze stad door de Hervormde Stadszending of door het Leger des Heils, waarvan de soldaten rondgaan in de sloppen en krotten onzer groote steden om degenen te zoeken die dreigen verloren te gaan, en hen te brengen aan den voet van het Kruis (zie figuur II), dat daar nog altijd onwrikbaar staat als de Rots der Eeuwen, en dat hun een stevig steunpunt biedt.

Dit alles en nog heel wat meer hebben wij te danken — mogelijk hebt gij het reeds gehoord? — aan den invloed der O, over wier klank en vorm wij niet losjes mogen heenloopen, omdat zij de hoofdrol vervult in het spel, dat hier voor uw oogen wordt vertoond. Ik zal haar daarom aanstonds het woord geven, opdat zij zelve ons haar schoonen toon kan doen hooren, haar sproke voor ons kan spreken. Doch voordat ik daartoe overga, moet eerst nog worden opgemerkt dat deze letter, die tot motto koos: "*Hoogste Schoonheid*", of ook: "*Grootste Wonder*", zoo op het oog wel de meest gewone, doch inderdaad de wonderlijkste is uit den geheelen optocht. Astrologisch is zij verbonden met Jupiter

(Jovis), van welke planeet Alan Leo in zijn werkje: "*Astrologie voor iedereen*" betoogt dat hij is: "*het groote geluk, de meest weldadige van alle planeten. Zonder zijn invloed zou er geen ware vreugde wezen, daar de trillingen van Jupiter zaligheid zijn, voortkomende uit de begeerte om goed te doen, ingegeven door diepe godsdienstige gevoelens en het meest wijze onderscheidingsvermogen. Wanneer men Jupiter nagaat in zijn fijnste trillingen, zal men zien dat hij de bloem van alle deugden voorstelt: toewijding, liefde die gelouterd is, en dienst zonder eenige gedachte aan belooning*" (bladz. 106).

Wat de geestelijke eigenschappen betreft, door de verschillende planeten te voorschijn geroepen of aangemoedigd, vond ik in een ander werk vermeld, dat Mars wreed is en twist en oorlog, geweld en tirannie, ongeluk en dood verwekt; hij schenkt strijd lust aan krijgers en aan struikroovers. Venus beschermt de liefde, de muziek en de schilderkunst; zij veroorzaakt vertrouwen en medelijden, maar ook zinnelijke liefde en lichtzinnigheid. Mercurius verleent scherpzinnigheid en wel sprekendheid; hij begunstigt uitvindingen en wetenschappen. Saturnus geeft haat en somberheid, eenzaamheid en armoede, verraad, verbanning en zelfmoord. Het karakter van Jupiter is zeer mild: hij verleent lichaamsschoonheid en zielegrootheid, uitlegging der droomen en godsdienstig gevoel.

In verband met deze eigenschappen hebben de verschillende standen en beroepen ieder hun eigen planeet: Mars is die van soldaten en struikroovers; Venus van dichters, zangers en schilders; Mercurius van trouwe echtgenooten, van kooplieden en advocaten; Saturnus van dieven en slaven; Jupiter van koningen en priesters.

Toen ik met mijn studie was gekomen aan den voet van het kruis, dus juist op de plek waar de O zich bevindt, sloot ik onwillekeurig de oogen en verzonk in overpeinzing. En het kwam mij voor als hoorde ik een stem, die verkondigde:

"Open uw oogen en uw ooren, zie en hoor! Want in het symbool, dat gij hier *in optima forma* ziet voorgesteld, zijn alle wonderen van den Kosmos besloten — van den makrokosmos zoowel als van den mikrokosmos. Kon er onder de bewoners van dezen bol een persoon gevonden worden, in staat alle verborgenheden van dit Opperste aller Symbolen ten volle te doorgronden — hij zou terstond verlost zijn van den omloop der wedergeboorte!"

Ik opende de oogen, en staarde met open mond naar dat mysterieuze ronde teekentje. Oorspronkelijk was het slechts een punt of stip, die langzamerhand toenam in grootte. Ik zag achtereenvolgens een nul, een O, een cirkel, een ring, een kring, een wiel, een rad, een ovaal, een ei, en ten slotte een dubbele boog of poort, die al grooter en grooter werd. Het onderste deel bleef donker en verzwond onder den grond, doch de bovenste helft overspande den aardbodem en vertoonde de schitterende kleuren van den regenboog, die daar aan den hoogen hemel pronkt als zinnebeeld van het verbond, dat God gesloten heeft met Zijn onderdanen, zooals gij kunt lezen in het eerste boek van Gods Woord (Genesis 9). En plotseling lag het open en bloot voor mij, wat dit Bijbelwoord ons verkondigt: wie genoeg geloof toont om te gaan door deze gouden poort, die zal zeker door God worden opgenomen in Zijn hemel daarboven.

Bij de oude Germanen was de regenboog de heilige brug Bifröst (= de Bevende Brug), opgebouwd uit de elementen water, lucht en vuur, wier beweeglijke en wisselende tinten zij immer behield. Hoog verhef zij zich boven Midgaard, de woonplaats der menschen. Over deze heilige brug daalden de goden af naar de aarde en keerden zij ook weder terug naar Walhalla, hun schitterende godenpaleis. En wanneer zij zich bevonden op de hoogste welving van dezen boog, dan konden zij van dat hoogtepunt uit den geheelen hemel en de gansche aarde overzien. Ik moet er hier ook nog aan herinneren, hoe er volgens het volksgeloof gouden schoteltjes — de zoogenaamde regenboogschoteltjes — verborgen zijn in den grond, op de beide plaatsen waar de regenboog den aardbodem raakt. Vaak hebben onschuldige kinderen die schoteltjes gevonden. Het is een geloof vol poëzie en diepen zin.

Nog vele stonden heb ik na dien ochtend doorgebracht in concentratie over dit onderwerp, en ik wil pogen u de voornaamste zaken over te brengen welke ik daarbij heb gevonden. Wilt mij geloof schenken, wanneer ik u op mijn woord verzeker, dat mijn betoog meer is dan een loos spel van woorden, dan woordgegochel.

Vooreerst dan dient te worden opgemerkt, dat men met de O, als een zelfstandig woord beschouwd dat gewoonlijk als tusschenwerpsel voorkomt, kan tooveren als met geen enkele der overige letters. Wanneer wij het groote *Woordenboek der Nederlandsche taal* opslaan, dan vinden wij daar een groot aantal gewaarwordingen opgesomd welke zij kan uitdrukken, bijvoorbeeld: verrukking, bewondering, vreugde,

smart, verdriet, pijn, angst, vrees, schrik, bezorgdheid, toorn, begeerte, wensch, onverschilligheid, scherts, spot, enz.

De O maakt verder de ziel, den grondslag uit van het Woord, van den Logos of den Zoon, ja, van den naam van God zelf, die terecht wel het verborgen wonder wordt genoemd.

Zij is de tooverklank, zoowel als het tooverteeken bij uitnemendheid; een geluid, een klank, een woord dat, eenmaal uitgesproken, als een echo voortrolt door de oneindige ruimte, waarin deze sonore toon honderdvoudig wordt weerkaatst; benevens als zichtbare voorstelling daarvan een teeken, dat den vorm heeft van de mondopening bij het uitspreken van den klank O. Beide dienen ter aanduiding van alles wat rond is: rond, rol, bol, tol, hol, vol, om, krom, trom, mof, rok, kop, dop, kolk, stolp, golf, hoofd, droppel, kogel, boog, bocht, klos, ballon.

Zij stelt verder voor een cijfer en een getal (O = nul), welk laatste op zichzelf volstrekt waardeloos is, doch van elk ander getal, waar het achter geplaatst wordt, de waarde tienmaal vergroot. Daarom is de nul het getal van de hoogere gebieden, gelijk het getal één dat van het stoffelijk gebied.

De O is de bocht van het springtouw; vandaar dat de jonge meisjes zingen: één-oetje, twee-oetje, drie-oetje.

Als Ovaal (van ovum = ei) is zij een voorstelling van het Wereldei, waarin de oorsprong aller dingen besloten ligt, en dat door alle volkeren zoowel wegens zijn vorm als om zijn innerlijk geheimenis wordt vereerd. Voorts is zij het symbool van de Slang der Eeuwigheid, die den staart in den bek houdt, en die dienen moet om datgene voor te stellen wat oorsprong noch einde heeft. Gelijk onze dichter Bilderdijk het uitdrukt:

Begin ontberende, ongeboren,

En nimmer stervende Eeuwigheid!

Wie kan uw naam vermelden hooren.

Gij, ronde zonder perk, oneindig uitgebreid,

En sidd'ren niet in 't hart, dat kloppende u verbeidt?

Den vorm der O vertoont ook de ring als symbool van de trouw, die twee personen van verschillende kunne elkander voor het leven hebben beloofd, welk verbond — volgens het geloof der Roomschen — slechts door den dood verbroken kan worden. In het hooge Noorden werden niet alleen verlovings- doch ook andere gesloten verbonden door het wisselen van dergelijke ronde voorwerpen bezegeld.

Een overeenkomstigen vorm vertoonen ook onze klokken en horloges, de zon en de hostie, alsmede in overdrachtelijken zin het kringetje, waarin het leven van ieder onzer zich beweegt, met al zijn begrenzingen en beperktheden. Want Moeder Natuur heeft ons allen in *het ootje genomen* (= een kring om ons getrokken) in den meest letterlijken zin des woords. Volgens de Oostersche opvatting toch staan wij allen onder de betoovering, in den ban van Maha-Maya, van de Groote Begoocheling. Gelijk de booze stiefmoeder in onze kindersprookjes soms een doek of sluier werpt over de jongens, die daardoor in blanke zwanen of in donkere raven veranderd worden, zoo heeft de natuur haar sluier (den sluier der illusie) over ons geworpen, waardoor wij — geestelijke wezens van oorsprong — omhuld werden met dierlijke vormen, en waardoor wij ons verbeelden dat wij afgezonderd zijn van onze broeders. Het is deze betoovering, die in de theosofische boeken "de vloek der afgescheidenheid" wordt genoemd. Doch, gelijk de Schoone Slaapster in het bosch, ofschoon zij tengevolge van haar betoovering door de booze Norn, in haar door doornen omgeven slot honderd jaar heeft liggen droomen, ten slotte weer uit den dood wordt opgewekt door de komst van den vorstenzoon, zoo kan ook onze ban verbroken worden, indien wij er slechts in slagen het verloren tooverwoord terug te vinden, dat alle sloten doet openspringen.

Welk een wondere bekoring gaat er toch altijd uit van de sprookjes, waarin dat verloren tooverwoord een rol vervult! Slechts de beide voornaamste wil ik u weer even voor oogen roepen, n.l. dat van Hauff: "De geschiedenis van Kalief Ooievaar", en uit de 1001 nacht: "De geschiedenis van Ali Baba en de veertig roovers". In het eerste verhaal wordt dat woord: "Mutabor!"¹⁾ en in het laatste: "Sesam open u!"²⁾ genoemd. Beide woorden zijn exoterische aanduidingen of

¹⁾ Het woord *mutabor* zal men tevergeefs in eenig woordenboek zoeken; toch geloof ik niet, dat het geheel zonder zin is. Het eerste deel *muta* doet mij denken aan *mutatie*, dat *verandering* of *overgang* beteekent; het laatste deel *bor* aan geboren worden. Het geheel alzoo aan datgene wat uit de verandering (door het innemen van een bepaald poeder veroorzaakt) geboren wordt.

Ook de verandering van menschen in ooievaars is door Hauff niet willekeurig gekozen, doch berust op het overoude volksgeloof dat de ooievaars, die in het najaar naar warmere streken trekken, in Egypte menschelijke gestalten aannemen. Hiermede hangt natuurlijk samen de naïeve voorstelling, dat de ooievaars de bringers zijn van den kinderzeggen.

²⁾ Daar het *sesam*, het Egyptische oliezaad, bij ons onbekend is, heeft dit woord op

omsluierungen van de waarheid, en ik weet niet of de schrijvers het ware woord wel gekend hebben, ofschoon zij er ongetwijfeld den zin van hebben doorgrond.

"Bestaat er dan werkelijk zulk een tooverwoord?" hoor ik u vragen. Mijne hoorders, ik verzeker u dat het bestaat, en dat de oplossing van dit raadsel in waarheid zoo eenvoudig is als het ei van Columbus. Doch wij domooren hebben vaak de gewoonte om heel ver weg te zoeken naar datgene, wat toch zoo dicht bij ons gevonden kan worden, wat om zoo te zeggen open en bloot voor ons ligt. Gij wilt graag van mij weten hoe dat zonderlinge woord luidt? Welnu, verneemt dan dat in de vraag zelve naar het verloren tooverwoord het antwoord reeds driemaal ligt opgesloten. Het is eenvoudig: O.¹⁾

De tegenwoordige menschheid kan zich dit tooverwoord niet meer herinneren, en is niet meer in staat het uit te spreken. Slechts enkele uitverkorenen, alleen een paar Zondagskinderen of Droomkoninkjes vermogen het nog. En het ergst van alles is, dat men zich nochtans verbeeldt, het wel te kunnen. O zeker, ik weet heel goed dat men: "O!" kan zeggen in allerlei toonaarden. Als iemand bijvoorbeeld door hevige kiespijn gekweld wordt, dan hooren wij hem vaak op smartelijken toon uitroepen: "O!" Of wanneer het een of ander onderwerp niet in staat is onze belangstelling te wekken, dan maken wij er ons soms van af met een onverschillig: "O!"

Doch dat is niet de O, welke ik op het oog heb! Die welke ik bedoel, is de kreet van blijde verrassing, welke gij hooren kunt uit den mond van een persoon, die opgetogen is over de grootschheid der natuur of over de wonderen van de kunst. Het is die O, waaruit liefde, eerbied en bewondering spreken voor Gods schoone schepping. Zoo ooit, dan is hier van toepassing het spreekwoord, dat het de toon is die de muziek voortbrengt. En tevens ligt hierin ook de verklaring van hetgeen ons altijd geleerd wordt, dat het Woord alleen *mondeling* door

ons een sterkere magische uitwerking dan in Egypte of Arabië, waar het iets heel gewoons is, het geval kan zijn. De beteekenis der tooverspreuk is de volgende:

Gelijk het kleine sesamzaadje zich moet openen, ten einde de kostbare olie los te laten welke het bevat, zoo moet ook telkenmale als die spreuk wordt opgezegd, de grot of de berg zich openen ten einde de daarin verborgen schatten bloot te geven. Tusschen het sesamzaad en den berg bestaat eenzelfde overeenkomst als tusschen den mikrokosmos en den Makrokosmos, tusschen den mensch en het Heelal.

¹⁾ Zooals u ziet, is het werkelijk het ei van Columbus, dat op zijn punt staat.

den Meester aan den leerling mag worden overgeleverd. Het is minder omdat het op een andere wijze niet zou *mogen*, dan wel omdat het onmogelijk anders zou *kunnen* geschieden.

Wij, arme verdoolde menschen, moeten weer leeren gelooven in het Wonder, dat den grondslag vormt waarop de geheele schepping is opgebouwd. "Zalig zij", zegt Dr. Van Ginneken in zijn werk over: "*Gelaat, gebaar en klankexpressie*" — en ik zeg het hem gaarne na — "die zich blijven verwonderen, die zich immer weer door de feiten laten verrassen, die nooit te oud worden om te leeren. Het zijn de gelukkigste menschen der wereld." (bladz. 18).

Wij moeten weer leeren inzien — hoe goed wisten onze voorouders, de oude Germanen, het reeds! — dat de wonderwereld waardoor wij omringd zijn, niet minder schoon is dan het mooiste sprookje, welk laatste toch ook weer niets anders is dan een symbolische voorstelling van de hoogste werkelijkheid. Waarlijk, de dichter wiens naam ik niet vermocht op te sporen, had groot gelijk toen hij zong:

Een wondersprookje is 's menschen leven,

Een wondersprook heel 't wereld-al;

Wat wij hier werken zien en weven —

Een machtig Godheid dichtte 't al.

Wij moeten weer leeren ons te *verwonderen* over de dingen die wij om ons heen zien, en bovenal weer leeren te *bewonderen*! Dan — maar ook alleen dan — zullen wij in staat zijn het verloren tooverwoord zóó uit te spreken, dat alle poorten en toegangen tot de geheimen der natuur zich vanzelf voor ons ontsluiten; dat wij over de grenzen van den horizon heen, waardoor voor den gewonen mensch het uitzicht wordt afgesloten, als Mozes kunnen aanschouwen het Beloofde Land, dat ons onbegrensde mogelijkheden zal bieden voor onze verdere ontwikkeling.

Zou dit alles niets anders zijn dan een optisch bedrog, dan een begoocheling der zinnen? Voorwaar, ik zeg u: al wat gij ooit in uw schoonste droomen hebt gedroomd, al wat u door uw stoutste verbeelding ooit werd voorgetooverd — het wordt door dit onnoozele (= onschuldige) Ootje in vervulling gebracht en tot werkelijkheid gemaakt. Altijd open en rond, brengt het ons de oplossing van alle verborgenheden des levens, verlost het ons van al onze kwalen en nooden. Doch daartoe is het noodig, dat wij dagelijks vele malen,

zoals de Roomschen, bidden: "Leid ons niet in bekoring!" of gelijk de Protestanten: "Maar verlos ons van den booze!" welke beide uitdrukkingen volgens haar diepste beteekenis te kennen geven: "O Heer, verlos ons van den schoonen schijn, leer ons den grond, den wortel aller dingen kennen!"

De **O** is ook de ware doos van Pandora, waaruit, indien zij wordt geopend door den onwetenden of ongeloovigen mensch, alle rampen en kwalen opstijgen die het menschedom bestoken, maar waarin toch als een schoone belofte voor de toekomst *de Hoop* op den bodem overblijft.

Doch wee den boozen toovenaar, die de hoogere vermogens misbruikt tot het bevorderen zijner donkere oogmerken! Of den trotschen pronker, die als een moderne Narcissus in bewondering verzonken is voor zijn eigen schoone vormen! Wee ook de bekoorlijke verleidster met den rooden bloes op de koonen (het *rood* is de rechte tooverkleur!) die met haar lonkjes soms de hoogst geplaatste personen onder haar demonische bekoring weet te brengen en hen vaak tot de zotste sprongen weet over te halen! Want onder den invloed der **O** doet men nooit iets ten halve, doch altoos ten volle. Zij kan ons, al naar onze stemming is van het oogenblik, of hemelhoog verheffen, of wel ons nederstorten in den donkersten afgrond. En hoe hooger iemand geklommen was op de ladder der evolutie, des te dieper zal ook zijn val zijn in dien donkeren afgrond daaronder. Daarom zij juist hem vooral in de ure der verzoeking de grootste voorzichtigheid aanbevolen.

Wanneer wij een vergelijking maken tusschen de **e** ($\ominus$) en de **O**, dan nemen wij een groote overeenkomst waar naast een sterk sprekend verschil. Beide vormen zij — om met wijlen Prof. Bolland te spreken — een ware eenheid van tegendeelen. Bij de **e** of $\ominus$ echter zijn de these en de antithese, de stelling en haar tegenstelling wel in een enkel beeld vereenigd, doch op zoodanige wijze dat de scheidingslijn tusschen deze twee nog niet is verdwenen, en derhalve de tegenstelling tusschen de beide helften nog geenszins is opgeheven. Vandaar dat onophoudelijke tellen en rekenen, dat voortdurende passen en meten, waarmee volgens het bekende versje zooveel kostbare tijd wordt versleten; dat angstvallige wikken en wegen, ten einde de weegschaal steeds in evenwicht te houden.

Op het domein der **O** daarentegen zijn de beide onderdeelen: hol en

bol, onder en boven, open en gesloten, op harmonische wijze zoodanig tot een hoogere eenheid verbonden, dat de scheidingslijn volkomen is te loor gegaan, zoodat de beide tegenstellingen met elkander zijn verzoend en in de hoogere eenheid samengesmolten. De vorm der *O* toch is die van een dubbele boog of poort, en duidt op *geslotenheid*, welke vaak in *verborgenheid* overgaat, doch die ten nauwste samenhangt met haar tegendeel, de *openheid*.

En waar, zooals wij boven reeds zagen, de *I* als de glyfe van de innerlijkheid den blik immer naar binnen richt en hierdoor wel eens iets te veel met zich zelve bezig is, daar slaat de *O* terstond het oog naar boven, alsof zij ons wilde toeroepen:

"Hoog, omhoog, het hart naar boven!

Hier beneden is het niet" —

en overziet en omvat zij met één enkelen oogopslag den geheelen Kosmos.

Onder de dichtsoorten zijn het vooral de Ode en het Hooglied, welke hier op den voorgrond komen. Beide zijn hooggestemde lyrische gedichten, waarin gewoonlijk een verheven onderwerp bezongen wordt, en waarin met krachtige bezieling en groote geestdrift de diepste aandoeningen van het gemoed worden vertolkt, waarbij de afwisseling van maat en toonval een voornaam hulpmiddel vormt.

O — dat is ook de verborgen toon die sluimert op den bodem van iedere menschenziel. Een konkrete voorstelling daarvan wordt ons geboden in de verzonken klok, waarvan onze sprookjes zooveel weten te verhalen, die het geheele jaar door een dof stilzwijgen bewaart. Doch wanneer in den donkeren Kerstnacht de klokken boven den grond met vroolijke tonen het wonder der goddelijke geboorte verkondigen, dan — zoo zegt het volksgeloof — beginnen ook de onderaardsche klokken te resoneeren, omdat zij niet langer in hun zwijgende houding kunnen volharden; omdat zij, bewogen door een macht die sterker is dan zij zelve, als het ware gedwongen worden, hun tonen te vermengen met het lied, dat daar ruischt langs de wolken, en dat gezongen wordt door het koor van Engelen in den Hooge.

Ook voor den Theosoof is dit symbool van de grootste waarde. Tot hem komt de *O* als een bode van den grooten Koning aan de Overzijde om hem voor te houden:

"Zooals het hier onder is, zoo is het ook boven. Tracht u te ontworstelen

aan de begoocheling der vormen en probeer daar boven uit te komen. Op uw rondreis door den kringloop der wedergeboorten vertoef gij nog slechts in den voorhof der schoonheid. Doch indien gij mij volgt, wanneer gij u onvoorwaardelijk aan mij als uw mentor overgeeft, zoo zal ik u opvoeren hoog boven de wolken tot die zonnige oorden, waar alle vormen brozer worden dan het teuerste porselein en doorschijnend als het zuiverste kristal. Eerst als gij op die hoogte gekomen zijt, zult gij voortaan nog slechts overeenkomsten ontdekken, waar gij voorheen niet anders dan onderscheid hadt opgemerkt. Want de grondslag der voorwerpen die gij om u heen ziet, is overal dezelfde. God is overal en in alles, en de volkomen overgave aan den goddelijken wil zij voor u het hoogste gebod".

Totslot van dit hoofdstuk worden nog de hoop uitgesproken, dat deze onovertroffen O op onze bijeenkomsten steeds het hoogste woord moge voeren, en dat zij ook in ons gewone leven altoos den boventoon moge hebben. Hooft naar dit woord, en zegt het voort — zoo zij ons parool!

P, p is de letter die de *persoonlijkheid* voorstelt.

Elke letter van de oude alfabetten, aldus leert ons Mevr. Blavatsky, had haar wijsgeerige beteekenis en reden van bestaan. Het getal één (I) beteekende bij de Alexandrijnsche ingewijden een *staand lichaam*, een levend overeindstaand mensch, daar hij het eenige dier is, dat dit voorrecht bezit. En door aan de I een hoofd te hechten, werd zij in een **P** veranderd, een zinnebeeld van "*vaderschap*", van het scheppend vermogen, terwijl **R** een "*zich voortbewegend mensch*", iemand die onderweg is, beteekende (*Geheime Leer II*, 711).

Van de *p* valt voor ons weinig anders op te merken, dan dat het bij hem passende parool of paswoord luidt: "Sta pal!" of: "Pas op!" waardoor hij, evenals de *b*, iets zeer bepaalds verpersoonlijkt:

pa, persoon, paal en perk, paard, pak, pad, paf, pantser, palm, pand, pan, paneel, Paus, paar, pot, poot, poos, peer, pop, por, post, portier, pet, pen, peen, pees, pin, pil, pit, punt, put, pijl, pijp, plotseling, pats! pang! pief-paf-poef! partij, pater, pastoor, patent, passie, pauw, panter, pedel, peet, pelgrim, perceel, pers, pias, pienter, poedel, poes, pomp, pont, poort, pummel, publiek, poespas, pedante Pietje's pedagogische peinzingen.

Niet zoo gemakkelijk kunnen wij ons van de *pr* afmaken, die een nog veel sterker geprononceerd karakter vertoont. Want waar de zeer

persoonlijke *p* aan de rumoerige en luidruchtige *r* zich paart, daar prijkt ieder woord met al de pracht en den praal van de pronkerige *pr*, die heel wat praats en pretenties heeft, al verdient hij ook te worden geprezen omdat hij zooveel presteert. Iedereen toch zal zonder protest moeten erkennen, dat hij overal en ten allen tijde is de *primus inter pares* (de eerste onder zijns gelijken). Waar hij zich ook vertoont, altijd heeft hij het *pré* of de prioriteit (den voorrang) boven anderen, hetgeen hij eenvoudig als zijn privilege (voorrecht) beschouwt. In zaken doet hij zich voor als de principaal, in vergaderingen als de president; in het klooster is hij de prior, in het kapittel van kanunniken de proost. In de R.K. kerk bekleedt hij den rang van priester of van prelaat (hoogwaardigheidsbekleeder), onder bisschoppen dien van primaat, terwijl hij onder Protestantsche geloovigen de predikant van professie is. Onder ministers is hij de premier, onder geleerden de gepruikte professor, onder de geïllustreerde bladen zoowel als onder edellieden de Prins (= vorst, voorste), onder zondige en verdorven menschen een profeet (voorzegger, ziener, boetgezant), in de taal het proza.

Het zal zeker niemand verwonderen, dat hij een voorstander is van het privaat bezit, en dat alle voor hem bestemde brieven voorzien moeten zijn van de aanwijzing: "Privé".

Als man van de praktijk is hij altijd even prompt en precies en immer present. Nooit presenteert hij iets anders dan prima waar; hij verschaft anderen profijt en schenkt hun protektie. Hij bepraat altijd het proeener zaak, zonder van het *contra* de minste notitie te nemen, en protesteert heftig wanneer iemand het wagen durft, daarop de aandacht te vestigen. In zijn woning prijken allerlei prullen, die hij zelf in elkaar heeft geprutst. Wanneer hij aan een wedstrijd deelneemt, gaat hij natuurlijk strijken met prijs en premie, en het spreekt eveneens vanzelf, dat hij van alle nieuwtjes de primeur heeft. En bij dat alles gaat hij zeer prat op zijn prestige, en probeert als een echte Pruis pressie uit te oefenen op ieder met wien hij in aanraking komt:

praaïen, prangen, prooi, prikkel, prent, pret, preek, proesten, proeven, protsen, prullen, pruttelen, pruim, praam, priem.

Q en **X** zijn zeker niet van Germaanschen oorsprong. In zuiver Nederlandsche woorden worden zij nimmer aangetroffen. Wij kunnen dus volstaan met hun eenvoudig een: "Welkom, vreemdeling!" toe te roepen.

R of **Ī** is de Rune van de rollende beweging. Hij is de brutale rakker, die de heele wereld in rep en roer brengt. Zijn geluid zoowel als zijn teeken herinnert ons terstond aan een ratel, en tot symbool heeft hij zich een draaiend rad uitverkoren. Tot regel of richtsnoer koos hij zich: rammelen, razen, rennen, reppen, rollen, rukken, roemen, ranselen, rapen, rooken, rumoer, ruzie, relletje, rad, raffelen, roepen, roes, rauw, ruw, rakker, rebel, rekel, robbedoes, raaf, roover, rommel, ruig, reus, Rus, Rājas. Ook heeft hij tot regel, recht op zijn doel af te gaan:

Ram (V), recht, rechter, richten, richting, rijden, ridder, ruitelijk, rond, raak, rap, ras, reeds, regen, redden, reden, rede, rationeel, be-ramen, ros, raad, rafel, rails, rand, rank, rapier, reet, reep, reeks, regeeren, reisen, relaas, rem, resultaat, richel, riet, ritus.

S, **S** is zoowel naar den klank als naar den vorm de echte slange-letter. Vooral in verbinding met de lange en langzame *l*, dus als *sl*, heeft zij iets sleepends, langzaam voortglijdends, kronkelends:

slang, sleep, slinger, slenteren, slungel, slaap, slaaf, sleur, slurf, sluw, slim (oorspr.: scheef, verkeerd, sluw, dus van ongunstige beteekenis), slieren, sliert, sluipen, sloffen, slede, sloep, slons, sloerie, sloom, sluier, sluimeren, slijpen, slijten.

Reeds Vondel gaf te kennen, dat er "onder elk woord, lettergreep en letter eenige geheimenis van zin of klank schuilt". Onze nieuwere dichters stemmen ten volle met deze uitspraak in. En, gelijk iedere letter en elk woord, zoo vertoont ook iedere taal een eigen karakter, waardoor zij zich van alle andere talen onderscheidt. Karel V, die zelf verscheidene talen machtig was, placht daarom te zeggen: "Zooveel talen iemand kent, zooveel malen is hij een mensch". De geschiedenis verhaalt van hem, dat hij zich met zijn edellieden onderhield in het deftige Spaansch, dat hij met dames koutte in het zoetvloeiende Italiaansch, dat hij met staatslieden sprak in het hoffelijke Fransch, dat hij met de geestelijkheid redeneerde in het geleerde Latijn, en — dat hij met de boeren vloekte in het krachtige Hollandsch!

Men zou voorzeker moeilijk een sprekender bewijs kunnen bijbrengen om aan te toonen dat het Nederlandsch een echte, kernachtige *krachttaal* is. Op schrille wijze komt dat tot uiting in de *sch* (scherp als de giftangel van den schorpioen) die als een rechte schurk of schavuit op schamperen toon zijn eigen schande beschrijft in een schier ontelbaar

aantal schimpscheuten en scheldwoorden — een getal om van te schrikken! En al dient dat afschrikwekkende voorbeeld voor hem zelf misschien alleen maar om zich eens op te luchten, om schoon schip te maken, daarom kunnen wij toch dezen schobbejak, die slechts schade en schande om zich heen verspreidt, zijn schuld niet kwijtschelden. Wij mogen ons wel diep schamen over al de scherpe en schunnige woorden, over de schuïne moppen ook die zoo onbeschroomd door deze *sch* geschapen werden, en ik verzoek verschooning voor het opschrijven van de volgende, die ik wel zou willen laten wegschuijen: schachelen, schacheren, schaken, schamel, schalk, schelm, schurk, schoft, schurft, schurken, schavot, schoppen, schenden, schoffeeren, schooier, schorem, schorrimorrie, schandaal, scharminkel, scharrelen, scharmaaien, schel, scheel, schedel, schil, schim, schimmel, schoot, schuit, schetteren, schots, scheef, schor, schors, schuw, schar, schaar, schaaf, scherf, scheur, schreef, schicht, schieten, scheppen, scherts, scharlaken, scharnier, schudden, schorsen, schilfer, schram, schrapen, schrokken, schreeuwen, schrobben, schreien, schroeien, schroeven, schrompelen, schrijnen, schraal, schriel, schroot, schrappen, schragen, schrijden, schobberdebonk, schlemiel, schommelen, schrobbeering, schokschouderen, schotschrift. Hoeveel liever had ik u hier een schat van schoone en schitterende woorden geschonken — indien zij slechts minder schaarsch waren!

De schemering en de schaduw voeren ons van het licht tot de duisternis; zoo wijst ook in figuurlijken zin de schaduwkant ons op de donkere zijde eener zaak. De schijn — hoe schoon soms ook — bedriegt, en leidt de aandacht af van het ware wezen der dingen, waarmee hij een schrijnende tegenstelling vormt.

Het is hoogst opmerkelijk, dat zoovele woorden die met *sch* beginnen en die voor ons taalgevoel volstrekt geen ongunstige beteekenis bezitten, in enkele bepaalde uitdrukkingen zich toch uitsluitend van hun slechten kant doen kennen, bijv.:

schaap (dat arme schaap; wat een schaap! term van medelijden of minachting);

schaats (hij heeft een vreemde schaats gereden = 'n zonderling leven geleid);

scheen (een blauwe scheen loopen = door een meisje afgewezen worden);

schelling (het schellinkje = goedkoopste rang in den schouwburg);

schelp (in zijn schulp kruipen);

schild (iets in zijn schild voeren = iets kwaads beoogen);

schip (schipperen = plooiën, wat geven en nemen);

school (samenscholen);

schijn (een schijntje = een heel klein beetje);

schuim (van volk = het plebs, het gemeene volk);

schuin (schuine moppen = onkiesche grappen; schuinsmarcheerder = losbol, doordraaier).

Ook *sn*, ofschoon minder schel en scherp dan *sch*, snauwt ons tegen en snerpt ons in de ooren:

snakken, snappen, snateren, snaak, snaar, snavel, snijden, snede, snel, snert, sneven, sneuvelen, snibbig, snikken, snoeien, snaaien, snoepen, snol, snotteren, snob, snuf, snuffelen, snurken, snuiven, snuit, snoeven, sneu, snood, snars, sneer, snipper.

St is de stem van de stilte en ook het teeken van den stilstand. Haar stelregel is steeds: "st!" of "stop!" En sterk staat haar stempel gedrukt op de woorden:

stabiel, stevig, stoer, stout, stad, stadium, staaf, stadion, stal, stam, star, steun, stut, steel, stoep, stier, stollen, staken, stakker, stang, stelling, stoppel, stokstijf, de familie Stastok (Hildebrand).

Een stout voorbeeld van de verstarrende werking dezer *st* vinden wij in het volgende stafrijm:

"Strikkend in 't stof van de stinkende stad",

en verder wordt zij gestaafd door de bekende Nibelungen-film, waar Alberich den schat der Nibelungen doet versteenen, terwijl hij de statige woorden spreekt:

"Tot steen verstijve, wat uit steen ontstond!"

Spr geeft te kennen een uit-elkaar-gaan, een zich van elkander verwijderen: spreiden, spreken, sprieten, spruiten, sproeien, sproeten, springen, sprankelen, sprenkelen, sprotje, spreek.

In deze *spr* is de *s* het beeld der voorbereidende beweging, *p* van de uitbarsting, *r* van de voortduring.

Terwijl ik nadacht over de beteekenis dezer letters, kwam mij als vanzelf het bekende rijmpje voor den geest:

*Spr*ik, *spr*ak, *spr*ouw,

Ik geef den hik aan jou,

Geef hem aan een and'ren man,

Die hem best verdragen kan.

Dit versje, dat tegenwoordig nog wel door de kinderen wordt opgezegd, als zij last hebben van den hik, is eigenlijk een oud-germaansch bezweringsformulier, dat inderdaad ten doel moet hebben gehad den hik te verdrijven. De kracht dezer bezwering schuilt in het drietal woorden van den eersten regel, die alle met *spr* beginnen en alzoo een *verwijdering* te kennen geven.

T, t = de Tau of het (hamer)kruis, is de toon en ook het teeken van alles wat tegenhoudt. Volgens Mevr. Blavatsky is het kruis of de Tau "esoterisch de grondslag en het geraamte van alle bouwwerken" (*Geheime Leer I*, 846), alzoo datgene wat dient tot stut en steun.

De beteekenis van het kruis is altijd tweevoudig van aard. Vooral de minder ontwikkelde mensch wordt er spoedig door ter neer gedrukt. Vaak valt het hem zwaar, zijn kruis te dragen; het wordt hem al spoedig tot een looden last, dien hij slechts moeizaam voortsleept. Geen wonder alzoo, dat de T een tegenhoudend type beteekent:

taai, talmen, teemen, toeven, teuten, temperen, teugel, toom, tucht, tocht, tuin (= omheining), takel, temptatie, tentamen, Taurus (♉), Tamas, touw, teug, tijd (= het afgedeelde), termijn, getij, tand, tanen, torsen, tobben, tegen, terug, tusschen, tot, toe.

De t houdt steeds tegen, de r daarentegen rolt immer voort. Waar deze beide tegenovergestelde karakters elkander trouw beloven en samen in den echt treden, treffen wij altijd het tragische gebeuren aan van een teruggehouden beweging:

traag, trekken, treuzelen, treuren, trant, traditie, trillen, treiteren, traan, troost, triest, trots, trachten, treffen, tronen, troonen, trap, trede, trechter, trein, tram, trippelen, trommelen, tralie, troebel.

De hooger ontwikkelde mensch evenwel beseft heel goed, dat zijn kruis hem niet enkel tegenhoudt en neerdrukt. Hij draagt het niet alleen zonder morren, niet slechts geduldig, maar zelfs blijmoedig. En daardoor wordt de toestand geheel veranderd. In plaats dat hij voortaan zijn kruis behoeft te dragen, wordt hij er zelf door gedragen en hooger gevoerd. Het kruis zelf is voor hem tot een lichtend mysterie geworden, de *via crucis* is veranderd in een *via lucis*, d.w.z. de weg des kruises, die ook de weg van het lijden is, wordt voor hem tot een weg des lichts. Deze hoogere beteekenis wordt te kennen gegeven door woorden als: taal, talisman, toon, tooveren, tempel, tien, talent, tafereel, tolk, titel, tabbaard, tabernakel, traditie, troon.

Bij de oude Germanen was de **T** of het Hamerkruis een van de meest bekende zinnebeelden, dat den heiligen hamer van Thor of Donar voorstelde, door wiens aanraking o.a. de brandstapels der overledenen, alsook de bruiden werden gewijd. Vandaar is het overgegaan naar de Vrijmetselaren; hoe zouden trouwens Vrije Metselaren hun taak naar behooren kunnen verrichten, wanneer niet de Hamer bij het werk een zekere rol vervulde? Ook tegenwoordig speelt hetzelfde voorwerp in het publieke leven nog een groote rol. Wanneer op een verkooping na het: "Eenmaal, andermaal, voor de derde maal!" van den veilinghouder de hamer gevallen is, dan is de koop onherroepelijk toegewezen. En ook kan er geen vergadering gehouden worden, onverschillig van welke partij of richting, of de voorzitter heeft een hamer in de hand, waarmede hij de bijeenkomst opent en sluit, en zoo noodig het debat binnen bepaalde perken houdt. In den ouden tijd diende deze hamer echter niet alleen om de vergadering te openen en te sluiten, maar ook — en vooral — om aan het samenzijn een hoogere wijding te verleenen.

Ik mag er hier zeker ook wel even de aandacht op vestigen, dat het volstrekt niet toevallig is dat de titel van deze toespraak: "De Toover-Teekens onzer Taal", met den hamer van Thor driemaal is geteekend of gewijd.

Tw, als het teeken van de tweeheid, heeft ten allen tijde een twijfelachtige vermaardheid bezeten. Van den aanvang af stond het getal twee bij de Pythagoreeërs in ongenade, omdat het het *tweede*, dat is het passieve of kwade beginsel vertegenwoordigt. Al wat dubbelzinnig, onwaar, in strijd met de werkelijkheid is, werd door de tweeheid afgebeeld. *Tw* is ook in onze taal een zeer ongunstige rune, het symbool van twist, tweedracht, verdeeldheid, oneenigheid:

twee, twist, twijfel, twijg (= in tweeën gesplitst takje), tweern, twijn (= draad uit twee draadjes gesponnen), twenter (= dier van twee winters oud), tusschen (in het Middelnederl. *twisken*).

Ook *dw* drukt dwaling uit. Waarschijnlijk door de groote tegenstelling tusschen de *d* die de grootste bepaaldheid, en de *w* welke de grootste onbepaaldheid te kennen geeft, doet *dw* ons aan verwardheid, oneenigheid, een tegen-elkaar-ingaan denken:

dwalen, dwarrelen, dwaas, dwars, dwepen (in de oudere taal: zineloos zijn, malen), dwerg (misleiden, ten val brengen, demon), dwingen, dweilen, ver-dwijnen.

V, v is de tegenvoeter van de A.

Als Romeinsch cijfer is haar getalwaarde 5.

Waar de A de aanduiding is der nederdaling van den geest in de stof, zooals wij in den aanvang gezien hebben, daar vormt de V de voorstelling van den geest, die zich weer uit de boeien der stof bevrijdt; van de goddelijke vonk, die zich weer met de Vlam gaat vereenigen. Haar klank doet denken aan vloeiende of vlamrende verzen, die vurig omhoog varen naar wijde verten.

De V is natuurlijk een echte vuurletter, evenals de F, doch veel minder fel. Zij is het zinnebeeld van de loutering, die door het vuur wordt volbracht: vol, veer, vogel, vink, voelen, vacht, veel, vaak, vaart, vaandel, vaag, vader, vorst, volk, vedel, viool.

Evenals *gl* de glijdende, zoo geeft *vl* de vlotte, vliedende beweging weer: vloeien, vlieten, vlot, vloot, vleien, vlag, vlinder, vloed, vleet, vlijt, vlug, vlak, vlas, vlecht, vlies, vloer, vlerk, vleugel, vlaag, vlam, vlijm. De vloeiende *v* en de rollende *r* kunnen het best samen vinden, en gaan heel vroolijk en vriendelijk samen als man en vrouw. Toch blijft de laatste altijd den voorrang behouden, en voeren zij samen in hun vaandel woorden, die den zachten vrouwelijken aard doen gevoelen: vragen, vrank en vrij, vroom en vroed, vrede en vriendschap, vreugde, vrucht, vroeg.

Het spreekt vanzelf dat woorden als *vechten* en *vijand*, *venijnig* en *vinnig* eigenlijk niet met een *v*, doch met een *f* geschreven moesten worden, waarmee ze trouwens ook reeds worden uitgesproken.

Hoe volledig komt de beteekenis der *v* tot haar recht in de volgende woorden, die tot titel van een voordracht over het leven der vogels zouden kunnen dienen: "Van *velerlei veer*. Voorvallen uit het *voegel-leven*". Verder nog in: "Verzen van Vondel". En voorts in: "Vlam-mende *verten*". Verzen van Margot Vos.

W, w. Het is waarlijk niet willekeurig, wanneer wij beweren dat de *w* een ware woelwater is. Want zij is de voorstelling, de werkelijkheid als het ware van de beweeglijkheid, wier wachtwoord werkelijk wezen wil: wentelende, wiegelende beweging, of wel: wankelbaar evenwicht. Het ware wel wijs eens ernstig te overwegen, hoe weinig woorden er worden aangetroffen welke met *w* aanvangen, waarin niet op de een of andere wijze het denkbeeld van beweging bewaard bleef, ook al wanen wij wel eens, dat zij van die wet afwijken:

weegschaal, wip, wieg, waag, wind, waaien, wiek, wagen, waken, werken, weven, wand (= datgene wat gewonden, gevlochten is), winkel (= hoek, plaats waar de weg zich wendt), willen, wenschen, wandelen, wapperen, wissel, winden, worden, woord, wonder, waggelen, wuiven. Wahana, Westen, week (= tijdwisseling), *wirwar*, *windwijzer*, het *wentelende wiel* der *wedergeboorte*, het *wisselend worden* als *Wereldwet*.

Wegens het weifelende van hun wezen, hetwelk wellicht door de weegschaal het best wordt weergegeven, vangen al onze vragende woorden aan met een *w*: *wie?* *wat?* *welk?* *waar?* *wanneer?* *waarom?*

En tegenover het zwevende en onbepaalde der vraag luidt dan het zeer besliste antwoord: *deze*, *die*, *dit*, *dat*, *daar*, *dan*, *daarom*.

Het zwevende en onbestemde der *w* komt zeer mooi tot haar recht in de volgende vraag:

"Wie weet waar Willy Wiemers woont?"

en blijft volkomen bewaard, wanneer het antwoord luidt:

"Willy Wiemers woont *wijd weg*."

Had ik evenwel gevraagd:

"Wie weet waar Dorus Donker woont?"

en luidde het antwoord daarop:

"Dorus Donker woont *dáár* in het dorp,"

dan zou door al die *d*'s de duidelijkheid van dat antwoord zeer sterk tot uitdrukking zijn gekomen.

Op welk een waardige wijze komt de beweeglijkheid der *w* tot haar recht in de volgende spreekwijze:

"De wind *waait*, *werwaarts* hij *wil*."

Wezens van een wuften en wispelturigen aard als de *w* zijn voor het wettige huwelijk wezenlijk ongeschikt. Wel wenden zij zich gewoonlijk tot iemand van een standvastig karakter, en verwachten zij van hem hulp en steun. En inderdaad — zoolang beide partijen slechts wat losse verkeerling hebben en wijd van elkander wonen, is er in hun verhouding veel dat op wederzijdsche waardeering wijst. Wee evenwel den man die zich in haar webbe laat vangen en de dwaasheid begaat haar tot zijn wijf (vroeger: huisvrouw, echtgenoot, zonder ongunstige bijbeteekenis, zooals nog wel in de lagere standen) te nemen: hij zal altijd bedrogen uitkomen. Want waar de *w* de wederhelft wordt van de *k*, daar kweken zij samen slechts kwaad en kwalen, en wordt het

huwelijk voor beide partijen tot een kwellling. Haar vereeniging met de *t* heeft altijd twist en tweedracht tengevolge; in het gunstigste geval blijft de uitslag altijd nog twijfelachtig. Uit haar verbond met de *d* vloeien slechts dwaling, dwaasheid, dweperij en dwingelandij voort. Dit alles ontwaarden wij reeds vroeger.

Weinig verwantschap bestaat er ook tusschen het *w* en dat der *r*, wijl de eerste de gewoonte heeft een weifelende houding aan te nemen, terwijl de *r* geregeld recht op zijn doel afgaat. Geen wonder derhalve, dat uit de verbinding van deze beiden slechts wezens voortkomen, waarover wij alleen maar de handen kunnen wringen: wrang, wrak, wraak, wreken, wrat, wreed, wrevel, wriemelen, wrijven, wrikken, wroeten, wrok, wroeging.

IJ, ij wijst op eigenschappen van den krijgsgod, zoodat een IJ-rijm u en mij altijd in de ooren zal krijschen, bijv.:

Mijn lijf lijdt pijn.

Mijn zijden zijn

Verstijfd

Verdere rijmwoorden zijn:

krijg, strijd, bijl, kijven, grijpen, bijten, rijten, nijpen, wijken, hijschen, ijzer, nijd, spijt, wijf.

Wij zijn thans bijna aan het einde onzer reis. Doch voordat dit bereikt wordt, moet eerst nog een laatste strijd gestreden worden. Geen schijnheiligheid kan hier uitkomst brengen, doch in ons brein rijzen de woorden op van den Prediker: "Ijdelheid der ijdelheden, alles is ijdelheid!"

Vriend Hein verschijnt alzoo bij den armen lijder met zijn zeis. Bij dat sein wijkt hij dikwijls terug, totdat eindelijk het veege lijf als een lijk achterblijft, en de bevrijde ziel omhoog stijgt naar de ijlere gebieden, naar het Paradijs, waar zij buiten het bereik is van alle pijn, waar haar lijden voor altijd is geëindigd.

De *Z*, *z* die ons alfabet besluit, en ons alzoo terstond aan eens dichters zwanezang doet denken, bestaat uit een dubbele 7 (71), welk getal het zinnebeeld is van het zalige eeuwige leven, en is daarom een zeer heilig, ja inderdaad een *dubbel* heilig teeken, dat alles bezingt en verzinnelijkt wat zacht is en zoekt, het zonnige zuiden zoowel als de zuiverheid der ziel. Zeker zullen wij hier dus moeten zoeken naar allerlei woorden met een zeer verheven zin:

zaad, zacht, zalf, zalig, zang, zedig, zefier, zege, zegel, zegen, zelden, zelf, zenden, zes, zeven, zich, ziel, ziener, zijde, zilt, zilver, zoen (= verzoening), zoet, zon, zomer, zoon, zoom, zout, zuivel, zuiver, zulk, zuster. Bij het uitspreken der *Z* vernemen wij een zachten en lieflijken klank, zooals van de *I* onder de klinkers.

Zoo zalig zingt de zoet zoemende *z* ons toe in deze zangen der zee:

Ik ben geboren uit zonne-gloren
En een zucht van de ziedende zee.

(JACQUES PERK).

De zee, waarin mijn ziel zich-zelf weerspiegeld ziet.

(WILLEM KLOOS).

Zoo ook in:

Zou, zoo ge zegt, mijn zingen zonde zijn?

(HILARION THANS).

Gelijk de *w* de watertrilling weergeeft, zoo verzinnebeeldt de *z* de trilling van de lucht. Gezamenlijk verbonden, is *zw* dus bij uitstek geschikt tot aanduiding van alles wat *zwevend* is:

zweven, zwieren, zwaaien, zwemmen, zwalken, zwenken, zwerven, zweemen, zwoel, zwerk, zwak, zwanger, (in) zwang (zijn), zwaluw, zwaan. Dit laatste woord, tevens een der laatste uit het woordenboek der Nederlandsche taal, is de naam van den mystieken goddelijken vogel, dien wij heel aan het begin van het alfabet vonden afgebeeld, en dien wij thans, aan het einde gekomen van onze reis door het A.B.C., welke tevens de reis door het leven voorstelt, wederom aantreffen. Welk een kalmte en rust komen er over ons, nu wij na al dat geraas, gerammel en geratel van de *a* en de *r*, het gesis van de *s*, het gewoel en gewemel der *w*, eindelijk den zachten klank, den zoeten toon, het zilveren getril vernemen van deze zangerige *z*, en onze ziel als een zingende zwaan zegevierend voelen omhoog zweven naar de zon en de zaligheid.

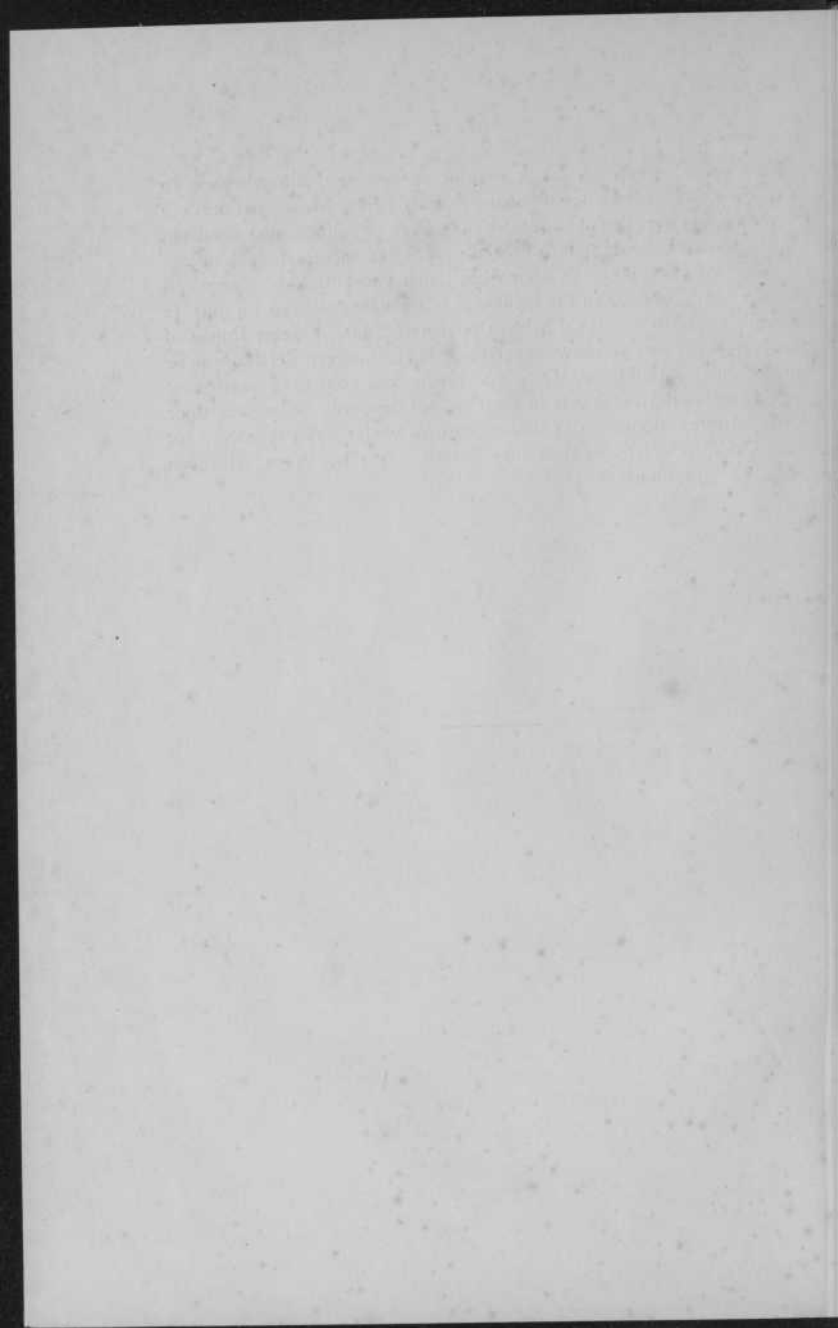
* *

Er is in ons land eenmaal een dichter geweest, die tevens predikant was, en die "peinzensmoede" tot het besluit kwam:

Daar is geen priester
Die Hem verklaart!
In raads'len wandelt
De mensch op aard.

(P. A. DE GENESTET).

Het is er ver van af, dat ik zou durven beweren, alle geheimen en raadselen des levens voor u te kunnen ontsluiëren. Maar ieder die deze verhandeling over den okkulten grondslag van ons alfabet met aandacht heeft gevolgd; die de letters, waaruit het is samengesteld, in hun natuurlijke volgorde voor zijn oogen heeft zien voorbijtrekken als op een film in een bioskoop, en die geluisterd heeft naar hetgeen zij ons te vertellen hebben — hij zal hebben opgemerkt, dat elk dezer Runen of tooverteekens een getrouwe weerspiegeling is van een der fasen in de menschelijke ontwikkeling. Deze voordracht kan voor hem worden tot een draad van Ariadne, die in staat is hem den weg te wijzen door den duisteren doolhof des levens, en hem weder terug te voeren tot dien God, op Wiens wenken alles wisselt, doch in Wien zelf geen schaduw van ommekeer is.

N.V. DRUKKERIJ
v/h J. F. DUWAER & ZONEN
AMSTERDAM

